

הענווה השלימה

וַיַּעַן יוֹסֵף אֶת פָּרְעֹה לֵאמֹר בְּלִעְדֵּי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת שְׁלוֹם פָּרְעֹה (מא,טז). [א] כתב רש"י: אין החכמה משלי, אלא אלהים יענה, יתן עניה בפי שלום פרעה. למדנו כי יוסף היה בעל מידת ענוה. וכן אמרו במדרש (שמו"ר א, ז). 'אף שזכה יוסף למלכות, לא נתגאה על אחיו ועל בית אביו, כשם שהיה קטן בעיניו מתחילה שהיה עבד במצרים, כך היה קטן בעיניו אחר שהיה מלך. וזה נכלל במה שאיתא בזה"ק (ח"ב סח, א) 'שמשוה יוסף היו בדרגה של סוד אחד, ובמשה נאמר שהיה עניו מכל האדם (במדבר יב, ג).

והנה, כשאדם מבטל את עצמו ואומר שאין בו חכמה ומעלה כל שהיא, ואחר כך רואים שהוא כן חכם, הרי שמאן יוסף להבא חושבים עליו שהוא גם חכם וגם עניו... אולם יוסף לא הסתפק באמירה שאינו חכם, אלא הוסיף ואמר שהחכמה נמצאת אצל האלקים, ועל ידי כך ביטל את חשיבותו גם להבא - כי גם כשיארו שהוא חכם, מיד ישייכו זאת לאלקים. נמצא שבדבריו ביטל חשיבותו בהווה ובעתיד, וזו הענווה השלימה.

בזה יתברר דקדוק לשון הכתוב. כי מצינו שפרעה מדבר בפרשה זו שש פעמים, בחמש מהם נאמר 'ויאמר' ואילו באחת נאמר 'וידבר'. וכלל בדינו שאמירה לשון רכה, וידבור לשון קשה (רש"י שמות יט, ג; בראשית מב, ל). והדברים מובנים, כי קודם הפתרון ולאחריה, היה פרעה נכוע ליוסף ופנה אליו בלשון רכה, כיון שהיה צריך לו לפתרון החלום ולקיומו. אבל כשיוסף תלה הדברים ב'אלקים', מיד נאמר 'וידבר פרעה אל יוסף' בלשון קשה, כי יותר נוח לפרעה להכיר שיש אדם נבון וחכם בבריא, מאשר שיש מנהיג לבירה, כי זה מחייב, וזה לא.

[ב] מידת הענווה צריכה ביאור, שהרי האדם מכיר את מקומו, ולמה יקטין עצמו. - ביאור הדברים, שהעניו אינו מודד את עצמו ואת כוחותיו כלפי הטיפשים והחלשים ממנו, אלא כלפי הגדולים ממנו, ובאופן זה הכרת מקומו גורמת לו להקטין עצמו. ותכלית הענווה היא להעריך עצמו כלפי הקב"ה, ואז מגיע למדרגת "ואנכי עפר ואפר", ונחננו מה, כי הנברא כלפי הבורא אין בו כלום.

וזה הטעם שהקב"ה שוכן עם הענווים, כדכתיב (ישעיה נז, טו) 'מרום וְקוֹדֵשׁ אֶשְׁכֵּן וְאֶת דָּאָךְ וְשֹׁפֵל רוּחַ' (וראה ירושלמי שבת פ"א ה"ג). ומאידך כלפי הגאים נאמר (סוטה ה, א) 'כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם'. כי הענווים בטלים כלפיו, ואילו הגאים בונים במה לעצמם.

לפי זה פשוט שאין הענוה סותרת להכרת האדם במעלות עצמו, כי אפילו אם הוא בעל מעלות גדולות, מכל מקום ביחס לבוראו אינו כלום. וזה הביאור בדברי הגמרא (סוטה מט, ב) 'משמת רבי בטלה ענוה ויראת חטא, אמר ליה רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה, דאיכא אנא, ופיש רש"י, שאני ענוותן. ולכאורה אמירה זו בעצמה היא שיא הגאווה. אלא כוונתו היתה שגם הוא מתבטל לקב"ה, ואין כאן גאווה כלל אלא התבטלות גמורה.

וידוקדק בזה לשון הכתוב (במדבר יג, ג) 'וְהָאִישׁ מִשֵּׁה עֲנִיו מֵאֵד מִלֵּךְ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה'. ולכאורה קשה מהו הלשון 'איש', והרי 'איש' בכל מקום הוא לשון חשיבות, וכדברי המדרש (תנחומא שמני ט) 'אין אומרים איש אלא לאדם חשוב שנאמר והאיש משה ענו מאד, ואיך במקום שמדבר על ענוותנותו של משה מזכירו בתואר 'איש'. אך הן הן הדברים, כי הידיעה שהוא איש גדול בדורו, אינה סותרת להתבטלות ביחס לה'.

כלל הדברים, שהמרגיש סיבה לגאווה ומתגבר עליה, אינו עניו, אלא מתהלך בדרכי הענוה. והעניו הוא היודע שאין לו במה להתגאות.

האיש - הנבון - והחכם

וַיִּשְׁתֵּה יֵרָא פָרְעֹה אִישׁ נָבֹן וְחָכֵם וַיִּשְׁתְּהוּ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם (מא,לג). [א] שלש מעלות סידר יוסף לאדם המתאים לקדם פני הרעה: 'איש', נבון, וחכם'. ויש להבין מה החילוקים ביניהם, ומדוע הוזכרו דוקא בסדר זה, והנה, לפי חילוק הטעמים הפיסיקה הוא 'איש' - 'נבון וחכם', כלומר, שמעלת 'איש' עומדת לעצמה והיא הקדמה לשתי המעלות הנוספות. ומעלת 'איש' היא היותו בעל שלטון, כשם שה'איש' שולט על האשה. כי מי שאינו שולט על חכמתו ובינתו, הרי הוא בבחינת 'חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרָע וְלְהִיטִיב לֹא יָדְעוּ' (ירמיה ד, כב). מעלה זו של 'איש' היא ההיפך ממנה

המשך בעמוד 2

לעילוי נשמת זקנינו מרן הגאון האדיר ממעתיקי השמחה הגדולה והשוריה במעונותיו רבי מרדכי שלמה בנה"ג רבי יהודה יצחק ברמן זצוק"ל ראש ישיבת פנימי"א ובעל 'אשר יאמר שלמה' חתאנדי נשיאה מרן ה'ס'ט"ק ע"א נלב"ע א' סבת תש"ס ה' הונצא ע"י נכדו ידונו הגאון רבי אליעזר ובייש שליט"א מרבי ישיבת בית דוד ב"ב

רוממות

בסיועה דשמיא

פרשת מקץ תשפ"ו

גליון 494 שנה י"א

גליון שבועי לבני התורה

הלכה
למעשה

רוממות דהלכה

משולחן המערכת

אף כשהוא מדליק בבית הוריו וכדו' ולא בביתם, דא ש ת ו כגופו.

מרן עמוד ההוראה הגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א

פסקי הלכה

א. לפני
עלוה"ש

הבא להדליק נרות חנוכה סמוך לעלוה"ש, מדליק בברכה, אף שלא נשאר חצי שעה עד עלות השחר.

כת"י רבינו: לכתחילה יעיר בני ביתו, בדיעבד גם ביחידות, וכן מנהג העולם (שבט הלוי).

ב. אין מקום לכולם בטפח הסמוך לפתח נר חנוכה יש להדליק בטפח הסמוך לפתח והוי לעיכובא, ואף אם ניכר שזה המשך הפתח, כגון שמדליקין הרבה אנשים בפתח ואין מקום לכולם להדליק בתוך הטפח, מכל מקום אין להרחיק יותר מטפח מהפתח.

כת"י רבינו: י"א שאם ניכר ששייך לפתח גם מהני (הגרש"א).

ג. חולה או יולדת השוהים בבית חולים בחנוכה

יולדת השוהה בבית חולים או בבית החלמה בחנוכה יוצאת ידי"ח נר חנוכה בהדלקת בעלה,

1. לאחר סגירת הגליון בשבוע שעבר, בו הבאנו פסקי הלכה מרבינו שליט"א אשר עבר עליהם, נתקבל מאת רבינו בכת"י כמה הערות

נוספות לגבי מה שנכתב בשמו, והם מובאים כאן בפרסום ראשון, ותחילה מובא הדברים שהובאו מע"ג הגליון בשבוע שעבר, ובמודגש

הוקדש ע"י ידונו הרב הגאון רבי יאיר ארלנר שליט"א תלמיד מובהק לרבני הור"י שמואל זצ"ל ומעתיקי שמעונו בספריו 'אהל רחל' 'לשעה ולדורות' 'בקוראי שמו' 'משנת שמואל' 'לרגל השמחה הגדולה והשוריה במעונות בנישואי בנו המופלג בתורה ויראה וכל מדרג נכונה ידונו נעים להליכות הבה"ח נפתלי ארלנר נ"י מברורי ישיבת חברון החדשה ע"כ הכלה המחוללת תורה

בת הרה"צ רבי אברהם בן ש"ט א' אשר תקיים ביום א' ר"ח סבת ליל זאת חנוכה באלפי ירימונו (נף עילית) מדרושי עילית העלית לתורה תקיים בשב"ק זו בבית המדרש 'מיו ציון' בניניו ב"ם ספר מרים רחוב יתו"ר ויזנו לבנות בית באמן בישראל כשאפתם המדורה בדרך ישראל מאב בנות ובשמוחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת המשפחות המפארות ולחשבותן כיום בית ישראל

הוקדש ע"י ידונו הרה"צ רבי ישראל יפה שליט"א בן הגאון רבי מרדכי יפה שליט"א המזכיר מירי שבת בשבתו בדברים נפלאים ומתוקים לרגל השמחה הגדולה והשוריה במעונות בחורות בנו שירי' בשעטנומו"צ שיוכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים ולרוות ממנו ומכל יוצ"ח נחת וקדושה כל הימים

לעילוי נשמת הנה"צ רבי אליהו ב"ר אהרן רוט זצ"ל העמיר תלמידיו רבה ב'ישיבת 'בית שמעיה' נלב"ע א' סבת תש"ע"ג ת.נ.צ.ב.ה. הונצא ע"י בנו ידונו הגאון רבי נחמיה מרש שליט"א ר"ם ישיבת אהל תורה וירושלים

לעילוי נשמת הגאון המובהק אשר קיים 'בארבעת תשנת תמיד' בכל מצב רבי אליה לייב בן הגאון הגדול רבי רפאל שפירא זצ"ל בעמ"ס 'זבח פסח', 'יצפני בסוכו', ועוד נלב"ע א' סבת תש"ע"ג הונצא ע"י נכדו ידונו הרה"צ רבי שמחה בנימין ברוני שליט"א

הוקדש ע"י ידונו הגאון רבי אלקנה הלוי בטיסס שליט"א לכבוד השמחה הגדולה והשוריה במעונותיו בשמחת ה"ב מצוה" לבני יקיריו הבה"ח חיים אליעזר הלוי נ"י בחיכוסו בעול תורה ומצוות לקיימם כמצווה ועושה העלית לתורה בשב"ק זו בביתו"ר רבי שמואל רחוב בחיכוס ב"ב יואר קרואו מר שמי' שיוכה לעולות בתורה ויראת שמים ומצוות טובות ויוכה הגאון בלחות נחת וקדושה מכלל ויצא חלציו בשמחה באורס בריחו ובכבודו וכל טוב ולא ימוש התורה מפיו ומפי ידו עד עולם, אכ"ר

הוקדש ע"י ידונו הרב הגאון רבי מרדכי רובין שליט"א מרבי ישיבת תורת אהרן מדרושי עילית לרגל השמחה הגדולה והשוריה במעונות באירוסיו בתו הכלה המחוללת תורה ע"כ המופלג ביראה וכל מדרג נכונה הבה"ח אפרים נחום בורודיאנסקי נ"י מברורי ישיבת שו"ת

בן הרב הגאון רבי בן ציון בורודיאנסקי שליט"א מרבי ישיבת תורת אהרן ויוסף שלום יתו"ר ויזנו לקשר של קיימא ובנות בית נאמן בישראל כשאפתם המדורה בדרך ישראל מאב בנות ובשמוחה בשפע ברכה והצלחה וכל טוב לתפארת אבות וקדושים ולהמשך כיום בית ישראל

לעילוי נשמת הרבנית הצדיקנית מרת יפה מרים אויערבאך ע"ה בת הגאון רבי אשר זאב ורני זצ"ל ואשת נא"ר סבתה בעל ה'פתי אברהם' הגאון הגדול רבי אברהם דב אויערבאך זצוק"ל נלב"ע א' סבת תש"ע"ג הונצא ע"י בנו ידונו הגאון רבי אויערבאך שליט"א מרבי ישיבת חברון החדשה

לעילוי נשמת אבינו מורינו רחמים ורחל רבנו אורב תורה ולומדיה רודף צדיקה וחסד בהצנע לבת הרב יוסף שלום ב"ר חיים שירי' זצ"ל נלב"ע א' סבת תש"ס ת.נ.צ.ב.ה. הונצא ע"י בנו ידונו הגאון רבי יחזקאל שליט"א

לעילוי נשמת האי גברא רבא שריר לודו דעה הגאון הצדיק רבי שירא דוד ב"ר שמעיה יהודה וברון צ"ל זצלה"ה ראש ישיבת משכן יקב ורב שכונת הרמל בחיפה תלמיד מובהק למרן הרב מפונב"ז זצ"ל נלב"ע א' סבת תש"פ ה' הונצא ע"י בנו ידונו הגאון רבי מאיר שמחה בנה"ג ב"ר שליט"א

לעילוי נשמת זקני מוה"ר יוסף אהרן ב"ר בנימין חקני סמסון זצ"ל מפעילי התורה והחרות בעיר קושטא אה"כ נלב"ע א' סבת תש"ב הונצא ע"י נכדו הגאון רבי אהרן הכהן בור"ר שליט"א מ"ר רבי שמואל לעילויים בית שמש

שלושה ספרי תורה

אלמנה חשובה תחיי, אשת חבר, רגילה הייתה להתקשר בערב קודש ולבקש ברכה מרבינו ראש הישיבה זצ"ל. לפני שבת שמוצאים בה שלושה ספרי תורה, היה מזכיר רבינו את דברי הוזהר הקדוש שכשמוציאים ספר תורה לקרוא בו, נפתחים שערי הרחמים שבשמים ומעוררים את אהבת הקב"ה לכנסת ישראל, ורחמים מרובים מתגלגלים, וא"כ כמה רבים הרחמים שמתגלגלים כשמוציאים שלושה ספרי תורה, ובלב הומה מהרחמים המרובים - בירכה בעין יפה.

להודות ולהלל לשמך הגדול

חז"ל תיקנו לנו שמונת ימי חנוכה 'ימים טובים בהלל והודאה'. כל השנה אנו מחויבים להודות לה', שלוש פעמים בכל יום 'בברכת מודים', בברכת 'נודה לך', ועוד. חז"ל החנוכה מתחילים בכך שעלינו להספיק להתבוננת בגודל הטובות שהשם הטוב והמיטיב היטיב איתנו, כפי שלמים אנו מניסי החנוכה, ולהתאים את גודל ההודאה לגודל האהבה והטובה שהשם היטיב איתנו.

הגמ' בפסחים (ק"א), כותבת שאת הלל נביאים תקנוהו שיהו אומרים אותו על כל פרק וכו' ועל כל צרה, כשנגאלים אומרים אותו על גאולתו. ופירש"י כגון חנוכה. ואיתא במגילת תענית; ומה ראו לגמור בהם את ההלל, ללמדך שכל תשועה ותשועה שעשה הקב"ה לישראל הם מקדימין לפניה בהלל ובשבח... להקב"ה לעשות נסים ונפלאות ולנו להללו ולברכו שנאמר 'על עמך ברכתך סלה'.

הלבוש כותב (תרע"ב) את סיבת החילוק בין מצות חנוכה למצות פורים, "...לכך לא קבעום אלא להלל ולהודות, ולא למשלה ושמה, כלומר כיון שהם רצו למנוע אותנו מזה לכפור בדת ח"ו, ובעזרתו ית' לא הפיקו זממם וגברה ידינו, לכך קבעו אותם לחזור ולשבח ולהודות לו על שהיה לנו לאלקים ולא עזבנו מעבודתו'.

הא הלל עלינו לקרוא בנעימה, כדאיתא במסכת סופרים (פרק חט) גומרים את הלל כל שנתנו ימי חנוכה... וצריך לברך בתחילתו ולקרותו בנעימה.

ובספר חסידים: כותב 'להלל את ה' ולשבחו בקול נעים ובשיר של שבח, ואין לומר הלל במרוצה אלא במשך, ובקול נעים ובקול רם, שנאמר (עזרא ג'יב) בשמחה וקולי. וממשיך ומדריך אותנו להספיק את ליבנו; 'חקור לך אחר ניגונים וכשתתפלל אמור אותן באותו ניגון שניעים ומתוק בעיניך, באותו ניגון אמור תפלתך, ותתפלל תפלת ככוונה וימשיך לייבך אחר מוצא פיה לדבר בקשה ושאלה, ניגון שמסין את הלב לדברי שבת, ניגון המשמח את הלב, למען ימלא פיה אהבה ושמחה למי שרואה לבבך ותברכהו בחיבה רחבה'.

[באחד מימי שיש לפני כ-33 שנה בחג החנוכה ביקשו תלמידים את רבינו ראש הישיבה זצ"ל שיגש לפני העמוד לתפילת ההלל, הוא נעמד לבקשתם, רבינו שר את כל ההלל שלם מתחילתו ועד סופו בנעימה ובמתקיות מיוחדת, היה ניכר הלב המלא אושרה שמחה והודאה לבורא יתברך].

על הניסים ועל הנפלאות

חז"ל תקנו לנו להודות 'על הניסים ועל הנפלאות' במשך ימי חג החנוכה עשרות פעמים בתפילת שמו"ע ובברכת המנוח, אממ"ר זצ"ל רגיל היה לעורר, להתבונן בתפילות הודאה הללו להודות כראוי על ההצלה הגדולה שהצילנו בורא עולם בחנוכה, ועל שגילה לנו מכוחו הגדול, ועל השפע קודש שיש בימים אלו, שנמשך לכל דור דור, בימים ההם הזה.

לא על כל מי שניסי להילחם בעם ישראל עשו יו"ט, אלא כנגד אלו שהיה להם כחות גדולים וידיעות בכוחות הטמאה ובשרשי הבריאיה, וכשבאו להילחם בכלל ישראל זה היינו בסכנה גדולה, והקב"ה ברחמים מרובים הציל אותנו מהם, ולכן תיקנו לנו אותם לימי

מלשון הוראה, בתורת ה' יש לנו הוראה על כל דבר ודבר מה עלינו לעשות. השכל האנושי לא תמיד יודע מה עליו לעשות. וכן ע"י התורה אנו נדבקים בקב"ה, והעסק בחוקי הטבע הגשמיים אינו מקרב להשי"ת. 'ולהעביר מחוקי רצונך' - מעלה מיוחדת יש לנו כשאנו מקיימים את חוקי התורה שמעלתה גבוהה ורחוקה משכל האדם, ובם מתבטאת במיוחד מעלת ישראל, ואותם ביקשו היוונים לעקור. ובנוסף הם רצו לא לאפשר לנו לקיים מצוות ולאבד את כל מעלתינו, ולהיות ככל הגויים דומים לבעלי חיים.

'ואתה הודאה אינה רק להתפעל מהנס, ולהמשיך את זרמת שטף החיים, אלא להכיר במציאות ה', ביכולת ה' ובחסדי ה' עלינו. ולהשתדל לקנות יסודות אלו שילוו אותנו במשך כל השנה כולה. ומהניסים הברורים והגלויים, נכיר שאת המציאות כולה מנהיג בורא עולם לבדו, וכיסודות האמונה שכותב הרמב"ן בסוף פרשת בא 'ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומהגו כל עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצוות יצליחו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריזו ענשו, הכל בגזרת עליון'.

נקודות בעל הניסים מאמור"ר זצ"ל

'בימים ההם בזמן הזה' - מוסיפים אנו הודאה על כך שגם כיום חוזר אור מעין מה שהיה בימים ההם. 'בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול שמונאי ובניו' - בימי היונים מצבנו היה בשפל גוראי, רבים מעמנו התייוונו, והיו מתייוונים שהרשימו יותר ועודדו את מלכות יון לחוקק חוקים כנגד התורה. וכנגדם עמדו משפחה אחת, אב זקן ושמונה בנים, שלא היה להם יכולת טבעית לנצחם, ורק רוח ד' שפיעמה בקרבם נסכה בהם אומץ ועמדו ולחמו להציל את כלל ישראל.

כשעמדה מלכות יון הרשעה' - הרמב"ם באגרת תימן [עליה אמר הקדוש רבינו אלחנן וסרמן זיע"א, שכל כתבי הרמב"ם הם קודש, ואגרת תימן קדש קדשים] שמואל קבלת התורה שייחד אותנו הבורא במצוותיו ובחוקותיו, והתבארה מעלתו על זולתו, קנאו בנו העמים קנאה גדולה, ולכן הם מנסים בכל מיני צורות להפר את דת התורה. המהר"ל כותב שמעלת החכמה של מלכות יון, היא זו שעוררה בהם רצון מיוחד לעקור את התורה מישראל, כי ליוונים הייתה את מעלת החכמה האנושית, אך לא היה ביכולתם להשיג את חכמת התורה שהיא שכל אלו, עליונה הרבה מהחכמה האנושית שהיתה להם, ומשו"כ התקנאו בישראל ורצו לבטל התורה מהם, כי אין החכם מתקנא אלא בבני אומנותו. ולכן הם נלחמו בכל כוחם להפריד אותנו מהתורה הקדושה. וממשיך הרמב"ם וכותב שהגויים לא יצליחו במזימתם, שנאמר 'כל כלי יוצר עליו לא יצלח וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיע'.

'על עמך ישראל' - יעקב אבינו קיבל את השם 'ישראל' כאשר הוא ניצח במאבק את המלאך - 'כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל', - שררה מלשון שליטה, יש לנו ירושה עשירה מאבותינו, כח וס"ד להיות שליטים על עצמנו ולהתגבר על רצונותינו החומריים. ועל הכח הזה אנו מברכים בכל יום את הקב"ה, 'אזור ישראל בגבורה'. 'ישראל', כ"ד שעות ביממה הם שרים ושולטים על עצמם!

'להשכחים תורתך' - היוונים ידעו שכל כוחנו נובע מדבקותינו בתורה, ולכן הם חיפשו כל דרך להשכיה מאתנו. כוונת מלכות יון הרשעה היתה 'להשכחים תורתך ולהעביר מחוקי רצונך' ולבטל את ההבטחה שנתנה לנו 'כי לא תשכח מפי רועי' והקב"ה ברחמיו המרובים מנע זאת מהם, וקיים את הבטחתו. 'תורתך' - הרי אין דבר ששווה לדבר את התורה, והם רצו לקחת מאיתנו את הכל...! ועוד שתורה היא

אם נשקיע בשמונת ימי חנוכה הללו תהיה לנו הארה רוחנית עצומה לכל השנה, וחשוב שנדע שיש מי שרוצה להפריע לנו, ואשרינו שאנו מוטבחים שהבא להטור מסייעים בידו, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכים אותו. ואף שיש קשיים אפשר להתגבר עליהם. וכמו שהנרות דלקו למעלה מדרך הטבע, כך בימים הללו יש השפעה למעלה מדרך הטבע בהתגברות על היצר ובתוספת קדושה, ואפשר להתחיל התחלה חדשה. הקב"ה יעזור לנו לבצל את הימים הללו, ולא נהיה ח"ו כשוטה המאבד מה שנותנים לו.

ובניהול הארץ להיות צריך להיות קודם חכם הרואה ומבין את אשר לפניו, ומתוך כך יהיה נבון להבין דבר מתוך דבר איך לפתור הענין.

ומצינו ביאור אחר בדברי רבי אברהם בן הרמב"ם, 'הקדים הכותב הנבון לחכם, לפי שינבון מורה על מי שיש לו חריפות כח ההבנה וטוב השכל, אשר על ידי זה ירכוש את המדע. ויחכם' מורה על השגת החכמה בפועל. ואם כן על ידי הבנה תזוה החכמה, ולפיכך הקדים נבון לחכם, לפי שהוא קודם בזמן ובסדר. - ולפעמים יהיה האדם ולא ישיג את החכמה, כמו רבים מעמי הארץ החריפים, ואם יהיה נבון ויחכם זו היא השלימות'.

[ג] גם עבודת האדם כל ימי חייו מתחלקת לשלשה. ראשית, עליו להיות בבחינת 'איש', חשוב, ששוקל את הדברים שלפניו ואת תוצאותיהם בחשיבות, ולא בקלות ראש כמו הלק. ולאחר מכן, בדברים הנמצאים לפניו עליו להיות בתחילה נבון, להבין דבר מתוך דבר, ואחר כך לחפש פתרון לתיקון ועילוי הדברים בחכמתו על ידי ראיית הנולד. ואילו בלימוד חכמה שאינה ידועה לו, הסדר הפוך. בתחילה צריך ללמוד חכמה מהחכם, ואחר כך עליו להבין דבר מתוך דבר, מדעת עצמו.

שכינהו של המשקים 'עבד', כי עבד אין לו דעה עצמית ואינו בעל שלטון, ודעת אדוניו עליו. ונמצא שבתנאי זה בירר יוסף לפני פרעה שאינו מתכוון לעצמו, כי בהיותו עבד חסרה לו המידה הראשונה של 'איש'.

ובזה מדוקדק היטב לשון הפסוקים הלהן (פסוק לח-לט): 'ויאמר פרעה אֶל עֶבְדִּי הַנִּמְצָא כֹּה־אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ; וַיֹּאמֶר פרעה אֶל יוֹסֵף וגו', אֵין נִבּוֹן וְחָכָם כְּמֹנֶה'. כלומר, לעדויו שהם שר המשקים וחבריו שקראוהו עבד, אמר פרעה שיוסף הוא 'איש'.

וליוסף עצמו אמר שהוא 'נבון וחכם' ויכול לעשות הדברים. [ב] שתי המעלות הבאות 'נבון וחכם', לכאורה נשנו שלא כסדר הראוי, שהרי כתב רש"י (שמות לא, ג) 'חכמה היא מה שאדם שומע מאחרים ולמד, ותבונה היא שמבין דבר מלבו מתוך הדברים שלמד, ואם כן, החכמה קודמת לתבונה. ועמדו על כך הראשונים. וביאר הטור (בפירוש הארץ ר'הלל פסוק לו): 'הקדים נבון לחכם, לפי שכאן צריך תבונה להבין ענין החלום דבר מתוך דבר, ואחר כך לעיין בו ולפתור מעין החלום'. וצריך ביאור, שהרי כאן מדובר על ניהול הארץ מכאן ולהבא ולא על פתרון החלום,

קסברו חדש בחו"ל דרבנן ולספיקא לא חיישינן, רבנן דבי רב אשי אכלו בצפרא דשיבסר קסברי חדש בחו"ל דאורייתא, אמר רבינא אמרה לי אם אבון כל הוה אכיל שיבסר דקסבר חדש בחו"ל מן התורה, וצ"ע למה דנו בזה רק אמוראים אחרונים ר"פ ור"ה בריה דר"י ור"א ורבינא,

הרי זה דבר שנוהג כל שנה ואין נהגו רב ושמואל אביי ורבא? ולפמש"כ הדבר מבואר דעד סוף ימי אביי ורבא [שנפטרו תרס"ט לשטרות, ובשנת תר"ע לשטרות התקין הלל האחרון את החשבון כמש"כ רמב"ן במלחמות גיטין (לו,א) ובספר המצוות (מ"ע קנ"ג)] היו מקדשין עפ"י הראיה והיה ספק גמור ואז גם למ"ד דס"ל חדש דרבנן צריך לחוש לספיקו מדין דשיל"מ, ורק מוזמן רב פפא והלאה שאז קידשו עפ"י חשבון ולא היה ספק גמור, אז למ"ד חדש בחו"ל דרבנן א"צ להחמיר בספיקו. ובוה פירשתי מ"ש בגמ' ע"ז (ט,ב) אמר רב הונא בריה דר"י האי מאן דלא ידע כמה שנים בשמיטה יעשה חשבון כך וכך, והיינו משום שעד אז שהיה סנהדרין בא"י שקידשו חדשים ושנים, הם היו סופרים שמיטין, וכמ"ש בבה"מ ורמב"ן בגיטין (לו,א) שסנהדרין מוניין וקובעים שמיטין, ומוזמן תר"ע לשטרות בטלה סנהדרין ולא היה שם ב"ד לקבוע שמיטין כמש"כ בבה"מ שם ובספר התרומות (שער מ"ח). ואז היו צריכין לחשב שמיטין ולקבוע לבד, ולכן רב הונא בריה דר"י שהיה באותו זמן נתן סימן איך לחשב שמיטין לבד, ודו"ק היטב.

והנני חותם בתוקה שתיהנה שוב, (סליחה על הגייר שמקושקש קצת כי לא מצאתי בבית יוטר טוב) ואי"ה בל"א אכתוב לך עוד כמה פעמים בעניני חנוכה, בנך אוהבך מאוד, שמואל ב.

בס"ד, אור ליום ו' עש"ק לפרשת וישב פה עיה"ק ירושלים, לכבוד אבי מורי היקר, ואמי מורתי היקרה שליט"א, אחדשה"ט ושת" באהבה עזה.

...עד כאן מה ששייך לפרשת וישב, ומכאן מה ששייך לחנוכה; שמונת ימי חנוכה, במנחת חינוך, ובספר חוות דעת (סימן קי"ז, ועיין ט"ז (סימן תר"ע), ומהרש"ם בדעת תורה, שם, דנו מ"ט לא תיקנו ט' ימים בחו"ל משום ספיקא דיומא, ובמנחת חינוך כתב שבזמן שקידשו עפ"י הראיה והיה ספק גמור באמת היו ט' ימים, ורק בזה"ז שהוא משום מנהג אבותינו בדינו לא החמירו בדרבנן. ותמוה לו ע"ז ממש"ר י' יוחנן בשם ר"ש בן יהודא (ערכין יא,א ומגילה יד,א) שבגולה גומרים בכ"א יום את ההלל ט' ימי סוכה ב' ימי פסח, ב' ימי שבועות, ושמונת ימי חנוכה, והרי ר"י ורשב"י היו בזמן שקידשו עפ"י ב"ד ועפ"י הראיה כמבואר ברי"ה ובסנהדרין (כז,א) יעו"ש, וברמב"ם הל' קידוה"ח מפורש שעד סוף ימי אביי ורבא קידשו עפ"י הראיה, ואעפ"כ מפורש שבגולה נהגו רק ח' ימים, והטעם צ"ל דבדרבנן לא החמירו על ספיקא דיומא כלל, ברם יעויין בפרושי אבן לרי"ה להמגילה שחמה מה שייך בזה ספיקא דרבנן לקולא, שהרי בגולה לא ידעו אימתי כ"ד ואימתי כ"ה, וכשמגיע ג' טבת יחשבו שמא הוא ז' ימים, ווא"כ לא יחושו לספק נמצא שישמרו רק א"כ, וכן פורים לא ישמרו כלל שאינם יודעים אימתי י"ג ואימתי י"ד, ובמקום שע"י הספק יש ממנ"פ יוצא שיפטר לגמרי לא שייך דין ספיקא דרבנן לקולא, וכמ"ש ר"ס פסחים (פרק ערבי פסחים) גבי ספק הסיבה אם בב' כ"ץ קמאי או בב' בתראי, הובא במשנה למלך (הל' מגילה) לענין דין עיירות המסופקות ובבית הלוי (חלק ג').

2. כאן הביא לחדש ולפלפל בדין אבר מן החי לישראל ולבן נח, השייכים לפרשת וישב, ועוד חזון למעד לפרסם דברים אלו.

1. מתוך מכתב לאביו וצ"ל, נוסח ע"י אחייניו בני משפחת מרן ראש הישיבה רבי אשר זצוק"ל.

ג) בהאי שתא העירני הרה"ג רבי ישראל כהן נר"ו משכונתנו גבעת שאול ירושת"ו, לאחד המלקטים שהציב שני פסקים ממשנתו של רבינו בזה אחר זה, ומתחזי כסתירה. תחילה הביאו את הפסק הג"ל שמי שאין לו בית חייב לקנות בית, ומאידך הביאו פסק אחר מרבינו, שמוטר מדינא לעלות בחנוכה על אווירון הגם שלא יוכל להדליק באווירון.

וכמות שהוא, כפי שהניחו את הדברים, הרי יש כאן סתירה גדולה, יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא, דמחד מתיר למי שיש לו בית לעלות על אווירון ולא להדליק, ומצד שני מחזר את זה שאין לו בית על הפתחים לקבץ נדבות, על מנת שיהיה בידו לקנות בית כדי שיוכל להדליק. ואין לך סתירה גדולה מזו.

והתירון לכאורה הוא פשוט, דמה שהתיר רבינו לעלות על האווירון הוא בערב חנוכה קודם דמטי זמן חיובא, וכמו שביאר רבינו טעמו בהדיא שסומך על סברת החיי אדם (שגמט אדם כינו א כלל סח אות ג) דאין אדם מחויב לקנות לולב קודם שהגיע זמן החיוב. ואילו מה שחייב לקנות בית, צריך לומר שהוא דווקא בימי החנוכה גופייהו אחר שכבר הגיע זמן החיוב.

אמנם נראה לחלק חיובו נוסף, ותיתי ליה לבני חביבי הגרש"ז נ"י שליבן עמי הדברים, דהנה החיי אדם הנ"ל כתב שם שתי פסרות, הסברא השנייה המובאת - דאין אדם מחויב לרכוש כלים לקיים המצווה קודם זמנה. והסברא הראשונה היא, דאין אדם מחויב לעקור דירתו בשביל לקיים המצווה, [אא"כ יכול לילך ולחזור באותו היום].

ושמא יש לומר, דסברא זו שאין אדם מחויב לעקור ממקומו, אינה רק שאינו מחויב לעקור ממקומו הנוכחי למקום חדש, אלא הוא הדין והוא הטעם שאין מחויב לרק עצמו למקומו הנוכחי ולעקור עצמו ממקום חדש שרוצה ללכת אליו, ואטו בכיפא תלינן ליה לשוויי כיושב בבית האסורים לאמרו לו כי כאן מקומו לעולם בעל כרחו שלא מרצונו. וממילא אם בוחר כעת למצוא מקום באווירון לא נוכל למנוע זאת ממנו. אבל לקנות בית במקום שנמצא, זה חייב גם חייב.

ד) הדברים המובאים אלו לא להלכה נאמרו ולא למעשה הוגשו אליי, כי יראתי מן נלכדות בחיבורו הגבול וחיסורי דקדוק, אלא ללימוד וליבון ניתנו, לרוממי רוממות מרוממים, להוסיף לקח ולפלוץ, כה יתן ה' וכה יוסיף למשמש בהן ולמצוא בהן עונג וגם שמחה, למשחה לגדולה בחדרלין ופלפלין, טבולה ביערת בדשה ויינה של תורה מנעימה ומענגת.

ספר כמנה האשכנזים דהיום, וכמס"כ הבאר הגולה (מהדורת מכון ירושלים בשם מהדורת אמ"ד תנ"ח). ובל"ד אמציע כל דורש את בירור הדברים הנ"ל, ולא כאן המקום, ולא העת כעת - להעתיק כאן.

ד. פסק ד. מופיע בספרו של ידידי הכהן הרב"ץ שליט"א, ולפי דגברא דייקא ודוקאני ניהו, אטעקת את לשונו כפי שכתבה נאמרו בחיי חיזון של רבינו, כשהוא קיים בבית דין קיים ויש שולחן להוצאת טעות, חז"ל: "יש כאן את דברי החיי אדם שאינו מחויב לקנות לולב לקדם שחל החיוב. כך כאן כיוון שמיטת לפי שעת הדקלה, לכן אינו חייב למכור כסותו בשביל כך, אלא שהוא מפסיק את קיום המצווה, ותלוי עד כמה נחוץ לו לנסוע".

4. אין לטעות למצוא סתירה בזה בדברי הרמב"ם [בדעת עצמו], שפחת בלשון "בית ובית", וסיים בלשון "אנשי הבית", כמו שטעו אי מי, וגל חלי ולא חליה, שהביטוי "אנשי הבית" שכתב הרמב"ם לא נזכר לפני הגדרת החיוב, אלא לבני מניין אנשים - "כמנין אנשי הבית", ואין שייך כמובן לעניין שחל גדר החיוב. וצ"ע סדרי הרמב"ם (ברכות יא,ב) דמשכח שמועות נר חנוכה הוא חובת הגברא. וזאת למר שנקט להלכה בעל ספר, שהרי נראה שחל סתם לא נק. ואל תמה על יקורא, שבמסכת פסח שכתב נר ספרה הוא כהספרים דהיום, וכן פירשו הלח"מ, הגר"א והגרע"א ועוד רבים. אכן כבר ביררו בס"ד במקו"א הרמ"א שיש את מנהג האשכנזים פירש את מנהג ערי

1. כלשון הרמב"ם (חנוכה ד,ב). והנה ה"מ"ס הראה מקורו מדברי הגמ' בשבת (גכ"ג) לענין הרגיל ביר וכו', ואולם אמי צריך חיפוש למקור הגדרה זו ש"חביבה" היא. ומאן דאשכח כי מקור נאמן ברור ומפורש להרמב"ם חביב זה עד מאוד, מובילה ליה מאני לבי סתוסא.

2. זאת היא אילולי חיזונו הכביר של המהר"ל מפראג ב"נר מצווה" שלו, והדכלי הוא חלק ממעשה הר"א לצד הפתילה והשמן, ואכמ"ל.

3. ועת ממש, בגמר עריכת הדברים, הלאוקו אנה ליד הספר ספליא הפלאות "אבאום בס" להגאון הכביר רבי חיים יצחק הכהן קפלין שליט"א, אשר דרך בה בדרך אחרת, ע"ש (עניין נ שיהיה גע' 29).

הדלקה נ"ח במוצ"ש קודם הבדלה

כתב השו"ע (תרפא,ב) מדליקין נר חנוכה בבה"כ קודם ההבדלה. וברמ"א, וכו"ש בביתו שמדליק ואח"כ מבדיל, שהרי כבר הבדיל בבה"כ. ובמקצת רש"י להג"א (רלה) כתב נר חנוכה קודם להדלקה לנר שבת, גם קודם להבדלה. וכן בחיי אדם (קנולז) כתב במוצאי שבת מדליקין נר חנוכה קודם ההבדלה. והמשנ"ב (תרפא,ג) כתב ע"ד הרמ"א: וכו"ש בביתו וכו' שהרי כבר הבדיל - ר"ל וכבר שמע הבדלה, ודבריו מגומגם דהא לא נתכוין לצאת בהבדלה של ש"ץ ששמע בבה"כ. ודע דט"ז ועוד כמה אחרונים שעומדים בשטתו פליגי על עיקר דינו של המחבר ורמ"א, וס"ל דמצות הבדלה קודמת לנר חנוכה משום היא תדירה. ועיין בבה"ל שהבאנו דיש בזה דיעות בין הראשונים, וע"כ בבה"כ אין לשנות המנהג שנהגו בישראל להדליק מקודם ואח"כ להבדיל, ובבית דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, ע"כ.

ובערך השולחן (תרפא,ב) בביתו צריך להבדיל מקודם, ורק בבה"כ דהפרסומי ניסא רב מאד ולכן נכון להקדים נר חנוכה, וגם בביתו מי שכבר שמע הבדלה בבה"כ, אבל בלא"ה הבדלה קודמת, וכן הוא המנהג שלנו, ע"כ.

והנה באור דוד (מהד"ח) עמוד קנד) הובא שבמוצ"ש חנוכה היו מכינים להג"ר בה"ר את המנורה בחוץ טרם בואו מבית הכנסת, והיו ממתינים לו שם הילדים עם נר וגפרורים כדי לצאת מפלוגתא הפוסקים שנחלקו האם הבדלה קודמת או נר חנוכה קודם, ועכשיו שיפגע במנורה תחילה יש חשש של העברה על המצוה, ובכה"ג לכוי"ג נר חנוכה קודם. ובשנים שהתפלל בביתו, היה נוהג להבדיל ואח"כ להדליק נ"ח, יעו"ש.

בית הכנסת בתוך ביתו

הנה במשנ"ב הנ"ל פסק שבבה"כ הכולים אחר המנהג דנ"ח קודם להבדלה, ובבית עבד כמר עבד, ביתו כמר עבד. והשתא יש לדון במי שיש לו בית כנסת בתוך ביתו, איך ינהג. ולכאורה מי שנוהג להדליק בחלון ביתו, ויש לו חלון בבית הכנסת הפונה לרה"ר, אם ידליק בחלון יצא ידי חובת הדלקה. ובוזה שפיר גם בהמשנ"ב דבבה"כ מדליק קודם. אך יש לדון במי שמתפלל בביתו ומדליק נ"ח בחוץ בפתח לרה"ר, דמחד גיסא בביה"כ יש להדליק קודם ואח"כ להבדיל, ואם ידליק בביה"כ יתכן שכבר יצא ידי חובתו ושוב אינו יכול לברך בחוץ. (יתכן דכיון שמקום ההבדלה הוא בביתו שהוא גם ביה"כ) חשיב דמעביר על המצוות כשיצאו מביתו להדליק ואינו מבדיל, אך אין זה מוכרח.

ופוסקי זמננו נחלקו בשיבות שיש פנימיות ובחורים ישנים ואוכלים ומתפללים באותו בנין, האם מי שמדליק בבית המדרש יצא ידי חובתו, או לא. בהליכות שלמה (פ"ד,יג) הובא ממרן הגר"ש זצ"ל: בחור הגר בישיבה והדליק את הנרות של ביה"כ שבישיבה, יצא ידי חובתו בהדלקה. ואע"פ שלכתחלה עדיף שידליק בחדרו, מ"מ כיון שכל מקום בבני הישיבה שהוא רשאי להשתמש כשר להדלקתו, והיכל ביה"מ בכלל זה, יצא בהדלקה זו. [ועפ"ז נהגו בישיבת קול תורה שמדליק נרות בית הכנסת הוא מבני עודת המזרח, הנהוגים ככה"י ואינם מדליקים בנפרד בחדרים כדור החבורים]. ובש"ת שבט הלי' (ח"ג סימן פג) כתב בישיבות גדולות נראה דיותר יש להדליק בחדרם כיון דמיוחד להם במחדר האוכל דאיכא רבוי אוכלוסין ואינו ניכר כ"כ. ואפשר להדליק גם בביה"מ כיון שהוא באותו בית ששוהה ואוכל שם והוא כחדר א' בדירה פרטית, גם אין שום חשד אם לא ידליק בחדר אוכל, וגם הביה"מ נקרא בי רבנן על שם שדרין שם כל היום ושוהים שם כבתיים, וע"כ מותר להם גם לאכול ולשתות שם כמבואר בש"ס מגילה ובא"ח (סימן קנא ס"א), יעו"ש. אולם באשרי האיש (ח"ג עמ' רעא) הובא ממרן הגר"ש אלישיב זצ"ל: בן ישיבה המדליק את החנוכה בבית המדרש, אין אומרים דכל שטח הישיבה נחשב כביתו, והיכל הישיבה בכלל, וממילא כבר יצא בהדלקה זו, אלא צריך לחזור ולהדליק את הנרות לעצמו, יעו"ש. אכן לא מצינו שדנו הפוסקים לגבי הבדלה בבה"ג.

והנה מרן החזו"א היה לו בית כנסת בתוך ביתו, בספר בירור הלכה (ס"ט תרפא) כתב שהחזו"א נהג להבדיל לפני הדלקת נרות חנוכה, יעו"ש. אכן הגר"ח"ק כתב דהחזו"א נהג להדליק נר חנוכה קודם ההבדלה, ובסוף ימיו שינה והבדיל תחילה.

וכן רבינו מרן ראש הישיבה הדרכי שמואל זצ"ל היה כידוע מתפלל בתוך ביתו. [וגם בשנים שהיה מתפלל בישיבה, מעריב מוצ"ש תמיד היה בביתו], ונהג קודם ההדלקה נ"ח ואח"כ להבדיל. אכן רבינו זצ"ל ס"ל שצריך להדלקה היא בפתח הבית, וממילא אם היה מדליק בבית הכנסת שבתוך ביתו, שוב לא היה יכול לברך בהדלקה בחוץ. אכן מ"מ אין למדין הלכה מפי מעשה (ב"ב קל,ב).

1. ובאשרי האיש (א"ח ח"ג עמוד רנה) הובא שמרן הגר"ש זצ"ל נהג להבדיל ואח"כ להדליק. ובספר שמחת המועדים (עמוד רעא) כתב: ראינו כל השנים שהגר"ש לא נכנס לבית שלו ואמר התפלה המוסר, וזו היה יורד להדליק לפני הבדלה, ודלא כמו שכתבו כמה מלטיקים.
2. ויש לציון שהוא בספר מנהגי מהרי"צ הלוי (פ"ד הערה כח) שמרן הגר"ש זצ"ל נהג להבדיל קודם נ"ח. והעיר בזה הרה"צ ראי"ה ריבוביץ.

הנהגת יעקב אבינו

פרשת מקץ גם היא עוסקת בהנהגת יעקב והשבטים, אף שיצחק עדיין היה חי בזמן יעקב, וכפירש"י בקרא ד"ו יבך אתו אָביו" (לז,לה) שהיה אביו יצחק בוכה מפני צרתו של יעקב בנו. ומאמר הכתוב בפרשה שלפניה "וַיָּגַע יַצְחָק וַיָּמָת" (לה,כט), פירש"י אין מוקדם ומאוחר בתורה.

והביאור שאין מוקדם ומאוחר בתורה, הוא מצד הזמן שנכתב בתורה, שהמאורע התרחש במציאות בזמן אחר, אמנם ודאי שמצד הכתיבה נכתב במקומו. והרמב"ן מאריך לבאר בזה דרכו, שכל עניין שנכתב באותו מקום הוא בדווקא. והיינו שגם שיצחק יצחק נכתבה דוקא שם ללמד שנשלמה הנהגתו של יצחק, וכעת נוהגת רק הנהגת יעקב אבינו, וזהו לכולי הטעם שהתורה עוסקת ביעקב עוד בחיי אביו.

יעקב נקרא א-ל

והנה כבר הזכרנו שיעקב אבינו, בחיר האבות, ממנו התחיל כלל ישראל, וזכה לשלימות. שמאברהם ויצחק יצאו סיגים, ישמעאל מאברהם ועשו מיצחק. אבל מיעקב אין סיגים, ומיטתו שלמה שיצאו ממנו י"ב שבטים, תכלית השלמות.

ולגודל שלמותו מצינו שנקרא א-ל, וכמו שהביא הרמב"ן (לג,כ) מהמדרש (ב"ר עט,ו) "וַיִּקְרָא לוֹ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל" שהקב"ה קראו ליעקב אל, שאמר יעקב, אני אלוהה בתחונתם אתה אלוהה בעליונים.

וביאור הדברים, שאנו אין לנו שום תפיסה בקב"ה בעצמו. אבל כל הבריאה מתנהגת באופן של משפיע ומקבל, גם בבחינת המחשבה, ואפילו אצלו יתברך כביכול יש בחינת משפיע ומקבל, ויש שמות שאין בהם שום תפיסה שהם גבוה מעל גבוה, רק ישנן השפעות המשתלשלות ויורדות עד לבחינות בהם יש לנו השגה. ויעקב אבינו לעוצם שלימותו קראו הקב"ה א-ל, שהיה שלם בבחינת ההשפעה. ולכן נקרא 'נורא', וכמו שאנו אומרים בתפילה 'הגדול הגבור והנורא', הגדול כנגד אברהם הגבור כנגד יצחק והנורא כנגד יעקב. וכן אמר יעקב "מִה נִזְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה" (כח,יז).

ומעלתו של יעקב נחשבת יותר גבוהה משל משה רבינו, ואף שמשה השיג יותר למעלה מיעקב, מ"מ לא נקרא אב, ש'אין קורין אבות אלא לשלושה' (ברכות זז,ב), כי הם חננו את ההנהגה של כלל ישראל, וכל ההמשך מונח ביסוד ובחזון, ורק מכחם נמשכת ההנהגה של כלל ישראל, ואת הבחינה הזו יש רק אצל האבות.

אבל משה רבנו לא נחשב במעלת אב, כמו שאמר לו הקב"ה 'חבל על דאדבין ולא משתכחין' (סנהדרין קיא,א), ואף בקבלת התורה יעקב אבינו פתח את ההיכל ומשה רבנו נכנס והוריד את התורה לתחתונים. ואין המכוון שיעקב אבינו גדול יותר מאברהם ויצחק, אלא שהוא עומד על גביהם כענן ע"ג ענקים, וממילא נמצא במעלת השלימות. זהו הטעם שקראו ליעקב א-ל, שבמעלתו הנשגבה היה נחשב בבחינת אלוהה בתחונתו.

"בְּנִים אֵתֶם" – על ידי יעקב

ובדברי רבינו הגר"א מבואר בהא דנקראו ישראל

רבינו הגדול מרן ראש הישיבה

"בְּנִים אֵתֶם לָהּ אֱלֹקִים" (דברים יד,א), כי בבחינה ידועה נחשבים בנים ממש, והיינו על ידי שאנו בניו של יעקב אבינו שקראו הקב"ה א-ל. ולכן נקרא שמו ישראל, וראשו מגיע השמימה ממש. ואמנם עדיין נשאר גם בחינת שם 'יעקב' מלשון 'עקב', שהוא השייכות לשבטים בני יעקב.

ובכדי לזכות לאור גדול כמו להקרא א-ל, בהכרח צריך להכין כלי ראוי, שכן היא המידה, שכגודל האור הנשפע, כן גודל הכלים הנצרכים לקבלו. ועשיית הכלים הנשגבים האלו נבחנה ונצפרה, בנסיון הנורא לשהות עשרים שנה בבית לבן, אבי אבות השקרנים. ולעמוד בנסיון נורא כזה היה שייך רק אחר הכנה שעמל י"ד שנה בתורה בישיבת שם ועבר, וכמבואר בכתוב "וַיִּשְׁכַּב בְּמִקוֹם הַהוּא" ופירש"י אבל כל י"ד שנה שלמד בבית מדרשו של שם ועבר לא שכב, ורק ע"ז יכל לצאת בשלום מבית לבן, כדכתיב "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֵם" שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו, וע"ז השלמות הזו שהכין כאלו כלים לקבל את האורות הגדולים, זכה ליקרא א-ל.

ולכן מיעקב אבינו יצאו י"ב שבטים, שבטי י-ה, ששמותם כתובים על החושן לזכרון לפני ה', כביכול רצונו של הקב"ה לזכור אותם, ומהם תחילת עם ישראל.

יוסף – דגת אביו יעקב

אמנם יעקב, לרום מעלתו הנוראה שראשו מגיע השמימה ממש, בהכרח שיהא 'ממוצע' להשפיע בינו לשבטים, שיוכלו לקבל. וזוהי דרגה דיוסף, הוא הממוצע, 'בר חכים הוא ליה'. ועל ידו יכלו השבטים לקבל השפע מיעקב אבינו, ויוסף הוא מלשון 'תוספת' על האבות.

אבל השבטים לא הכירו בענין הזה שיוסף הוא הממוצע, שהיה במכירתו כמותם, ועכשיו היה כלפיהם בדרגת אב שהשפיע עליהם, וכמו שהזכרנו שסברו שרוצה לעשותם בחינת פסולת דיעקב. וממילא לפום דרגתו נכשל יוסף בלשון הרע, וע"ז נתגלגל וירד למצרים ונכשל כשהוא בשיא דרגתו.

והנה בשורש היה ראוי שגם מיוסף יצאו י"ב שבטים, ובאופן ניסי הפסיד עשרה שבטים ויצאו ממנו רק ב' שבטים. ואם היו השבטים מכירים במעלתו של פניהם, לא הייתה המכירה ולא היו יורדים למצרים והיו מגיעים לשיא השלמות, שכן היא צורת ההנהגה, מתחילה הנהגת האבות, ואח"כ הנהגת השבטים דרך יוסף הממוצע ביניהם, וממנו היו מקבלים ומגיעים לשלמות.

ורואים כסדר שבכל מקום שהיה תכלית השלמות נעשה מכשול, אדם הראשון קודם החטא היה בתכלית השלמות בדם עדן, חטא ונטרד מגן עדן, כלל ישראל במתן תורה הגיעו למצב של שלמות,

כאן שכל מה שעשו כדי לבטל את תולדותיו ע"י מכירתו אדרבה רק זה מה שהביא את קיום התולדות, והיה רגיל להביא רבני את לשון הרמב"ן כאן 'כי הדיירה אמת והחירות שקר'.

9. רבינו הוסיף כי זה מה שכתוב בברכת יעקב ליוסף (ס"ט,כד) "וַיִּפֹּא זְרָעוֹ יְדִידִי שִׁיעָא מִבְּנֵי הַתְּלוּתִים, וְהִיה רָגִיל לְהַבִּיא רַבְּנֵי אֶת לִשְׁוֹן הַרְמְבִּין" כאן 'כי הדיירה אמת והחירות שקר'.

10. רבינו הוסיף ב"ר אר"י שישא מביין לאחיו "מְרַגְלִים אֵתֶם", כיון לומר להם על חטא המרגלים, שהחסרון במרגלים היה, שנשתכלו ססבי לחפש את החסרון בארץ, והיו צריכים להתבונן בעצמם, ולתלות באמונה במשה רבינו, שהם יכולים לעלות. וגם כאן יוסף אמר לאחיו "מְרַגְלִים אֵתֶם" היינו שצריכים את התבונן בעצמם, וכל כפי שתלייתם את כל החסרון ביוסף, אלא אחי הייתם צריכים לראות בעצמכם, ובאמת אחר כך עשו חשבון של "אָבְלִי אֶשְׁמִיעַ אֶתְּחַנֵּן עַל אֶחָיו", שהבינו שהכל בסב"ת זה. ולכן ליוסף באמת לא היה מרגל שהרי יהושע יוסף מיוסף, וכן

ה"שקור לך" נציל יעקב ממנו. וא"כ אע"פ שאמר לו הקב"ה "השקור לך", מ"מ האמת כמו שאמר לבן ליעקב, שעדיין יש לאל ידו להרע עמו, ורק הקב"ה מונע אותו.

5. כאשר רבינו רצה להודיע את דרגתו של יעקב היה אומר כי אף אצל יוסף כתוב שהיה חזון תלמודו והיה 'מלחש ובא מלחש ובא', וגם השבטים היו עוסקים כל הזמן בתורה. ובכל זאת ביוסף כתוב ששכח תלמודו, ואף קרה לבנו משה על שם שחזה זו "כִּי יִשְׁנֵי אֱלֹקִים אֵתֶם לְךָ עֲמָלִי", אבל על יעקב התורה מעידה "וַיִּבְרָא יַעֲקֹב שְׁלֵם".

6. במקרא הרי"ב רבינו באופן אחר כי יוסף הוא ה'להבה' של יעקב, ועל ידי הלהבה מגיעים לדברים חדשים. ואכמ"ל.

7. עיין באורך בדברי רבינו שהובאו כאן בפרשת וישב.

8. רבינו חזר על ענין זה הרבה בפרשיות אלו, כי גם אצל אחים היו שכתוב שעל ידי משיגים נתגלגלה הגאולה והיה מוכרח שיד יוסף למצרים בשביל הגאולה, אבל "הבדי כבשה דרחמנא למה לך". ועוד יותר מזה רואים

יבנה ה"דרכי שמואל" זיע"א

ודוקא אז חטאו בחטא העגל ונפלו ממדרגתם. כך גם יוסף שהיה בשיא השלמות, שהיה קדוש האחים, נכשל 'בהדי כבשי דרחמנא למה לך', ושוב לא יצאו ממנו י"ב שבטים.

'בקושטא חייבין אנחנו'

וכפי שהזכרנו, האחים סברו שיוסף רוצה להיות בדרגת אב והם יהיו הפסולת, ועם ישראל יצא רק ממנו, לכן דנוהו למיתה ומכרוהו למצרים. והאחים היו סבורים שיצחק אבינו הסכים עמם במכירה שהרי ידע ממנה ולא סיפר ליעקב, וסברו הואיל וסבר כמותם שצדקו במכירה. וגם האחים בעצמם עמדו בדעתם עד לרגע האחרון.

רק בעמדם לפני יוסף נתעורר אצלם איזה פקפוק על דבר המכירה שאמרו (מב, כא) "אֲבָל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אֶחָיו" ובתרגום איתא 'בקושטא חייבין אנחנו'. שבאמת יש כאן חיסרון, כי עד אז סברו בודאות בצדקת מעשם, ורק אז נתעוררה אצלם הנקודה שבאמת טעו במכירה. השבטים דנו אכן דין אמת, אמנם נתערב בו הטעות שלא הכירו בדרגת יוסף שהיה למעלה ממדרגתם, והוא הממוצע בינם לבין יעקב. ושוורש החיסרון בזה שלא למדו כראוי את דעת יעקב אבינו שייחד את יוסף במה שעשה לו כתונת פסים.

"והם לא יכרהו" - במצרים

ולא נתבאר מה היה היחס של השבטים עם יעקב אחרי שמכרו את אחיהם יוסף. אמנם זאת ידענו, כי הם נשארו בקדושת ארץ ישראל, ועכ"ז לא נתעלו למעלה מדרגתם הנישאה של שבטי י-ה. ודווקא יוסף, מתוך המכירה, הגלות, העבדות ומצבו השפל בבית פוטיפר ובבית האסורים, שם נתעלה קרוב לדרגת אב.

וכמו שכתב הגר"א על הפסוק (מב, ח) "וַיֵּצֵר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹהֵם אֶת הַפְּרָה", שהטעם היה הכירוהו הואיל וכבר נתעלה לדרגת אב, ומטעם זה נקרא גם "נִצִּיר אֶחָיו" (מט, כו). ומבואר כי שם דייקא מתוך השפלות נתעלה לדרגת אב. יוסף הצדיק עמוד הקדושה, מידת היסוד, הנסיון שלו היה דוקא במצרים ערות הארץ, מרכז הטומאה של העולם, ושם עמד בנסיון ונעשה עמוד הקדושה, ונתעלה לדרגת אב. והיו ראויים לצאת ממנו י"ב שבטים, אמנם לא בדרגת השבטים בני יעקב שבטי י-ה, אבל מ"מ יהיו נקראים י"ב שבטים. ורק בגלל מעשה דאשת פוטיפר שגרם קצת פגם ביוסף, לא יצאו ממנו אותם י"ב שבטים, רק זכה שנחל לב' שבטים. ורק אחרי שנתוודע יוסף לאחיו, וראו שנתעלה יותר מהם, הודו לו כי הוא הממוצע וחזרו בהם מהמכירה.

"יוסף הוא המַשְׁפִּיר"

וגם בגשמיות, יוסף נעשה במצרים למלך "וַיִּמָּשֶׁל בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם", ובפשטות היה זה קיום החלום שהאחים ישתחוו לו, אבל האמת היא כי יוסף במדרגתו נתעלה להיות "סוד הקדושה" והיא ההכנה למלכות, לכך זכה למלוכה. ולעולם שרש המלכות הוא בקדושה, ועל בית דוד מזרעו מגעת המלכות. וכן הוא במלכות בית דוד מזרעו של יהודה, שרשם בקדושה, כדאיאת בגמרא (סנהדרין יט, ב) 'תוקפו של יוסף ענותנותו של בועז', ומכאן זה זכה דוד למלכות.

ומ"מ נראה שגם לאחר הגילוי, השבטים עדיין לא קיבלו לגמרי שיוסף הוא ה'מוצא', שהנה בזה"ק מבואר שסכנה גדולה לאכול מלחם של צרי עין, ומוטב כמעט לגווע ברעב מאשר לאכול לחם כזה. וכך גם במצרים האוכל שקיבלו מהמצריים היה אוכל של צרי עין, ואם בני ישראל לא היו אוכלים מלחמם, הגלות לא היתה קשה כל כך.

ועוד מבואר במקום אחר שבני ישראל הם אלו שקבעו לעצמם את מצרים כמקום הגלות, שהרי חשבון הגלות החל כבר מלידת יצחק אבינו אף על פי שלא היה שיעבוד בפועל, כיון שלא היתה להם שליטה בארץ ישראל וכך היה יכול להימשך, אבל כיון שבני ישראל נמשכו אחר טומאת מצרים ונהנו מהם, הם קבעו ששם יאה מקום גלותם, שהאדם יכול לקבוע לעצמו את מקום גלותו. ואף שכבר היו במצרים, וכמו יעקב אבינו שחי במצרים במצב שכאילו הוא בארץ ישראל, ואפשר לחיות בארץ ישראל כאילו שנמצאים במצרים.

ולפי זה אפשר לבאר שהרי "וַיִּוָּסֶף הוּא הַמַּשְׁפִּיר", הוא ה'משפיע' במצרים שהוא דאג שהיה אוכל במצרים, לאחר שפטר את חלום פרעה ואמר לצבור אוכל לשני הרעב, ואם בני ישראל היו מכירים בכך שהוא המשפיר, המשפיע, והאוכל מגיע על ידו, לא היה לאוכל השפעה רעה עליהם, אבל כיון שקיבלו את האוכל כשפע של ארץ מצרים ערות הארץ, לכן זה נחשב ללחם של צרי עין, ועל ידי זה סבלו יותר בגלותם. וכל זה בדקות שייך לפגם המבואר בזה"ק הקדוש הנ"ל, שאכלו מטוב ארץ מצרים, ולא בתורה אוכל שבא דרכו של יוסף הצדיק.

"קרוב - לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאוּ בְּאֵמַת"

והעיקר זה להתעורר מכל דבר למעשה, וזה האמת וחזונו של הקב"ה, ויעקב שהוא עמוד התורה עמוד האמת, ולכן הקב"ה אמר לאברהם שאיני חותם אלא בן, בנך, שיעקב הוא עמוד האמת שהוא חזונו של הקב"ה ואנחנו אומרים 'באשרי' שדוקא מי שקורא להקב"ה באמת הקב"ה קרוב אליו. שבכל הפסוקים שאומרים 'באשרי' יש תוספת של ו', אבל בפסוק שמדבר על האמת אין ו', "קרוב ה' לְכָל קִרְאֵיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאוּ בְּאֵמַת". והדברים הם אמת לאמיתיה, שנתעורר לקיימם למעשה ממש, לטוב לנו כל הימים.

תרד עמו למצרים, וגם אז שלח יעקב את יהודה לפניו להתקין ישיבה בארץ גושן, וכל זאת כדי שלא ידבק בו ח"ו טומאת מצרים. ודוקא שם "יוסף היה - מַצְרִי" (שמות א, ה), שם השיג מדרגתו.

13. ורבינו הרח"ב שהוא כמו בכל אכילה, שכתב **הסמל ישרי** (פרק כו) בבואו מידת הקדושה, שאם אוכל עם כוונה טובה הרי זה נאכילת קדושה, ואם ח"ו להפך הרי הוא נמשך אחר האוכל, ולשון שם 'כלל של דבר, ענין הקדושה הוא שיהיה האדם דבק רק באלוהי, עד שבשום מעשה אשר יעשה לא יפדל ולא יזוז ממנו יתברך, עד שיותר יתעלה הדברים הנשגבים אשר ישמשו לאחד משתיששים בהם שאם ישתמש בהם, ממה שירד הוא מדבקו ומעלתו בהשתמשו בדברים נשגבים, וכמו שכתבנו **הגר"א** (ספר **דברי אליהו** בהוספות בשם **גיליון הבאר והחמ"ס** (עדין לא ידוע מקומו על פסוק זה) (שבת דבר אחד), על הפסוק "ולא תאכל הקטש עם הקטש", שכשהאדם אוכל צריך להזהר שלא יאכל גם את הפתגש של ידו עם אכילת הבשר...

שהיה יעקב בחיים לא התחיל השיעבוד, הואיל ולא היה לחם שום חיבור למצרים, וממילא לא יכלו מצרים לשלוט בהם. וכל זה הוא בזכות יעקב שהבין שאין לו שום שייכות למצרים, וידע שכל מה שרצונו כלל אלא באונס. ומכל זה נראה שלכן גם יוסף נשארו בדרגת יעקב אבינו גם במצרים, שהוא כל הזמן חי עם אביו, ועם ההרגשה שאין לו שייכות כל למצרים.

12. רבינו הוסיף לתאר כי דווקא בארץ מצרים, 'ערות הארץ' ומקור הטומאה של העולם, שם נצרך ונתעלה לדרגת אב. ואף שגם בארץ כנען כשהיה בן שבע עשרה שנה היה בר חכים, ויעקב מסר לו כל תורתו שקיבל משם ועבר, מכל מקום את עצם מדרגתו השיג כשעמד בנסיון בארץ מצרים. וביותר, שלא השיג את זה רק בשווקים וברחובות של מצרים שהיו מלאים טומאה, אלא בשרישי הטומאה של מצרים, בתוך בית פרעה, "וַיִּשְׁמְעֵי לֶאֱלֹהִים" ובבית האסורים ובבית פוטיפר. ושם נעשה עמוד הקדושה במצרים, בתוך מקור הטומאה, בארץ שאפילו יעקב פחד לידת אלהי, עד שהבטיחו הקב"ה "אֲנִי אֶרְדָּ אִתְּךָ מִצְרָיִם" (מוד, ו), שהשכינה הקדושה עצמה

קוראים רוממות

בנידון "בעליו עמו"

כבוד העלון הנפלא, שפקיע שמיא לתהלה, בכמה מובחרת במיוחד, למעלה מן המצוי. הלא הוא ה"רוממות", כששמו כן הוא, ומרומם את קוראיו ומעייניו, על דרך הארון שנושא את נושאו.

בענין מה שחידש אחי הגדול, מורי ורבי היקר הגאון רבי חיים שליט"א. (בעלון "רוממות" דנן. פרשת וירא שנה זו). "שאמא ששאלה חפץ מבנה, על חיל שהבין חייב לכבדו, אין זה נחשב לבעליו עמו. מכוח שני הקדמות: א. הנחת הגר"ש אלישיב, שחובה לרעהו המוגדרת כבין אדם למקום, לא נחשב לבעליו עמו. ב. צד המנחת חינוך, שכיבוד אר"א הוא מוגדר כבין אדם למקום". עד כאן דבריו.

הערת לו, שכיון ששם בהערות רבינו הגר"ש אלישיב בבא מציעא דף צ"ז ע"ב, מובא בזה"ל: "ולכן ביומא דכלה, שמשועבד לפרק מסוים. הרי שיעבוד זה, הגם שהוא מחמת מצוה, מכל מקום זהו מצוה דלחבירו, ושפיר הוי בעליו עמו". עכ"ל.

ממילא עולה, לגבי כיבוד אר"א, שפשיטא שמשועבד הבן לכבדם כרצונם שלהם. [ואם רצונם בכוס קפה, אי אפשר שיכבדם בכוס תה]. דיש להכריח מדברי הגר"ש אלישיב, הללו, שסובר: דהוי בין אדם לחבירו. ומלילתא דמספקא ליה להמנחת חינוך, פשיטא ליה להגר"ש"א.

והשיבני אחי הגאון שליט"א, דהני מילי שנקט הגר"ש"א: "דביומא דכלה שמשועבד לפרק מסוים, הרי שיעבוד זה הגם שהוא מחמת מצוה, מכל מקום זהו מצוה דלחבירו", זהו רק בתלמוד תורה, שבשאר השנה אינו משועבד לפרק מסוים. מה שאין כן בכיבוד אר"א, שלעולם הוא משועבד למה שההורים רוצים, בזה יודה הגר"ש"א. שיש להעלות צד: שזה נחשב לבין אדם למקום, וכספיקו של המנחת חינוך. עד כאן דבריו.

ומה אעשה, שלעניות דעתי נראה, דאדרבה כלפי ליא. והדברים קל וחומר. דמה לענין ללמד לאחרני, שבשאר השנה אינו משועבד לפרק מסוים, עם כל זה כיון דביומא דכלה משועבד לפרק מסוים, פשיטא ליה להגר"ש"א דביומא דכלה נשתנה דינו, והרי זה בין אדם לחבירו. על אחת כמה וכמה, כיבוד אר"א שלעולם הבן משועבד לרצונם, על שכן דהוי בין אדם לחבירו, אליבייהו דהגר"ש"א. ודלא בהמנחת חינוך שמסופק בדבר.

עד כאן מה שנראה לי, שיש להוציא מתוך דברי "הערות רבינו הגר"ש"א אלישיב" בבא מציעא דף צ"ז ע"ב. לגבי ספיקו של המנחת חינוך.

אמנם. שוב שמעתי מגאון אחד שליט"א. הצעה לפרש את כוונת לשון הספר הערות רבינו הגר"ש אלישיב. הנזכר לעיל: "ולכן ביומא דכלה שמשועבד לפרק מסוים. הרי שיעבוד זה, הגם שהוא מחמת מצוה, מכל מקום זהו מצוה דלחבירו. ושפיר הוי בעליו עמו". עכ"ל הספר הערות רבינו הגר"ש אלישיב. דלא כמו שאני הבנתי את כוונתו. אלא בענין אחר. וכדלהלן:

דרצונו לומר, שהחובין של הרב ביומא דכלה, אינו חלק מהחובין דאורייתא הכללי שצטוונו ללמד תורה לאחרני. אלא הוא הסכם ממוני נפרד לגמרי. שכן סיכמו עמו, דביומא דכלה מחוייב ללמדם פרק מסוים. וככל שאר ההסכמים שבחושן משפט. ולכן פשוט, דביומא דכלה הוי בעליו עמו. דודאי שזה חובה בין אדם לחבירו!

עד כאן מה שיש להציע הפשט בכוונת הספר הערות רבינו הגר"ש אלישיב.

ואם כנים הדברים, שלזה נתכוין הספר הערות רבינו הגר"ש אלישיב. יעלה בדינו, לגבי כיבוד אב ואם, שמוכן ופשוט שאין זה חוב "חושן משפט" כלל וכלל. ומעולם לא קיבל הבן על עצמו התחייבות ממזונית, לכבד את הוריו. דממילא בזה שפיר יתכן, שהגר"ש"א מודה לספיקו של המנחת חינוך. האם: מצות כיבוד אר"א, אין זה בין אדם למקום. אדם דילמא: שזה בין אדם לחבירו. ואין לו להגר"ש"א הכרע בספק זה.

עד כאן מה שיש לטעון, ולומר: שאי אפשר להוציא מתוך דברי הערות רבינו הגר"ש אלישיב, הכרעה לגבי ספיקו של המנחת חינוך. ודלא כדבריו שלנו: "שמדבריו הגר"ש"א מוכח, דאינו מסכים לספיקו של המנחת חינוך". אלא: מר (המנחת חינוך) אמר חדא, ומר (הגר"ש"א) אמר חדא, ולא פליגי.

אולם מה נעשה, שאם נדקדק בלשון הספר הערות רבינו הגר"ש אלישיב: "ולכן ביומא דכלה, שמשועבד לפרק מסוים, הרי שיעבוד זה, הגם שהוא מחמת מצוה, מכל מקום זהו מצוה דלחבירו". נמצא, שאי אפשר לפרש, שאיירי מהסכם ממוני נפרד. דהרי שפתי הספר ברור מללו: "הגם שהוא מחמת מצוה", דהיינו: המצוה של "ללמד לאחרני". כך שאינו סובל הלשון לפרשו, כי אם כפשוטו. שלפי זה, עולה, שמלילתא דמספקא ליה להמנחת חינוך, פשיטא ליה להגר"ש"א. וכאמור לעיל.

בכבוד רב, צבי יעקב שלום הירשמן

מקור נאמן למה שסובלים מצעקת עשיו עד היום

לכבוד הרה"ג שליט"א, אחדשה"ס. בגליון פרשת תולדות בשיחה של מורנו ורבינו זצ"ל, בעמ' ג' ד"ה ומושום כך באה בתחבולה, כתוב בהמשך הדברים שמחמת הצעקה הגדולה ומרה של עשו אנו סובלים מעשו עד היום. ולא ציינתם מקור.

יש להביא ממדרש המובא בפלא יועץ (סוף ערך ברכות), וז"ל הפלא יועץ, ואמרו במדרש שלמה הטובה והממלכה שיש לזרע עשו הוא על שהחשיב ברכת אביו "ויצעק צעקה גדולה ומרה" באמרו "ברכני גם אני אבי". עכ"ל.

בברכת הצלחה בלע ממשע היום, להגדיל תורה ולהאדירה מתוך "רוממות" הדעת, בברכה מרובה, יצחק חיים פוס

עוצו עצה ותופר

ברוכים הבאים, כנסים לשם שמים, להיקהל ולעמוד על נפשנו, להחזיק את תורת ד'. אנחנו עדיין לא רחוקים הרבה, קרובים מאוד, בתוך השבעה ימים, ימי התשלומין - בזמן שבית המקדש היה קיים - לחג של זמן מתן תורתנו הקדושה, אשר לצערנו ובזכותו באורך הגלות, רבים קמים עלינו להדיא, בפירוש, לא כל כך מעלימים, רוצים לעקור את הכי קדוש ויקר לנו.

אסור לנו לשכוח מה מעלתנו, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון, על ידי שנתן לנו את התורה, זאת התורה לא תהא מוחלפת. "והיא שעמדה לנו ולאבותינו, בכל אורך הגלות, שאנחנו עדיין מחזיקים מעמד בעזרת ד' יתברך.

כמו שאומר המדרש: 'לא מאסתים ולא געלתים וכו' גם בהיותם בארץ אויביהם, אומר המדרש הרי אין לנו לא נבואה ולא בית המקדש, אבל יש לנו את התורה הקדושה ואת קיום התורה, שהיא מעמידה אותנו. ובאורך הגלות, רבים שכחו צור מחצבתם, שכחו שלא ככל העמים בית ישראל, ורוצים לעקור ממש, ויש יצר הרע שמכניס הרבה קרירות. דבר שכזה שעומד ברומנו של עולם, נוגעים באשמת חיינו, כי הם חיינו ואורך ימינו, סכנה נוראה להחליש את התורה הקדושה, אם אין גדיים אין תישים, אם אין תישים אז ד' ישמור...

עדיין הסכנה מרחפת עלינו מאוד מאוד, בצורה לא רגילה, וכמה שיותר קירור. יש נסיונות של כסף וממון, שאם היינו מפחדים מדברים כאלה, כבר לא היה ח"ו נשאר שריר ופליט, מה שעמדו עלינו, מה שתמיד מסרנו נפשנו ומאודנו, ידענו שכמו שבחר בנו מכל העמים, ידענו שמצפים להיגלות כבוד מלכנו, מצפים לישועה הגדולה, להתגלות מלך המשיח, הקב"ה בכבודו ובעצמו ישימענו ברחמי שנית, לשמוע תורה מהקב"ה. עכשיו, כשמסתמא הוא זמן עקבתא דמשיחא, כבר סוף זמן הגלות, כך מקוים בעזרת ד', מה שמוטל עלינו זה לא להתיישב, לא להתרפות, לא להתקרב לא לעזוב ולא לעקור. כך דרכו של יצר הרע, בתחילה אומר עשה כך, עשה כך, - לא כל כך נורא, אפשר זה אפשר זה, וכך מנשלים אותנו מן הכל, הם עדיין מחפשים כל טעדיק, כל טעדיק ממש, לעקור כל חלקה טובה מארצנו.

ועלינו חובה כפולה ומכופלת, לא חס ושלום לעקור מתוכנו את הכי יקר וקדוש לנו, זה מה שהקב"ה רוצה מאיתנו. אנחנו מצפים, לא מתייאשים חס ושלום, לגאולה השלימה, שכל אחד יסור דין וחשבון, אנחנו מצפים ומחכים לישועה הגדולה שתבוא.

אנחנו היינו במעמד הר סיני...

עבר עלינו הרבה, ד' יאמר כבר די לצרותינו ולנסיונות, אבל עברנו הרבה ואין לנו שיוור רק התורה הזאת, והיא שעמדה לאבותינו, רק זה, לא דבר אחר, כל קרירות בזה, זה קרירות בחיי הנשמה, כי הם חיינו ואורך ימינו, אנחנו מוכנים את הבנים רק לתורת ד', הקב"ה הבדילנו מכל העמים לא לחפש להידמות לכל העמים שזה חלק גדול מהקרירות של היום, ובעיקר הסכנה הנוראה, למסור את עצמנו, אנחנו צריכים להראות שאנחנו לא הולכים, לא רצים מהר.

לתורה, ליישיבה, לעמל בתורה, יש נסיונות תמיד, כמה התורה הזהירה אותנו, כמה כל הספרים הקדושים מזהירים מנסיונות שיעברו באורך הגלות. וכמו שהרמב"ן אומר, זה עדות על קיום התורה. כמה שהזהירו אותנו ולא להיגרר ח"ו אחרי כל הפיתויים, בין הפיתויים

גזירת שמד כפשוטו

א. נאמרו כאן דברים נמרצים, אמיתיים, היוצאים מן הלב, מהראש ישיבה, ומהגאון הרב ליברמן.

ברור שהיום צריך להיות עיוור, בשביל לחשוב שלא מדובר פה בגזירת שמד! מי שאומר את זה - הוא או עיוור, או שהוא מנסה לסגור את העיניים. כשמורי ורבי מרן ראש הישיבה הרב שך זצ"ל אמר "יהרג ואל יעבור" על הצבא - הוא דיבר על מצב שגורים ללכת לצבא מצד "שויון בנטל", או בגלל סיבות כלכליות, וגם על זה הוא אמר "יהרג ואל יעבור".

היום ברור לכל, כפי שכבר נשמע פה, שלא מדובר רק על זה, אלא מדובר על גזירת שמד כפשוטו, כפשוטו! לכולל אותנו, לחלן אותנו ככל שאפשר! להעביר אותנו לתרבות שלהם, כפי שאנחנו כאן.

אין ספק, יש כאן מלחמה בד' ובתורתו. זה לא מתבטא רק בצבא, הצבא זהו "חוד החנית" של המלחמה הזאת. - המלחמה היא בכל השטחים, בחינוך, היום אנגלית - מחר ליביה, מחרתיים לימודים תיכוניים. היום זה רק גזירות כלכליות - מחר יכניסו את זה לחוק חינוך חובה.

רוצים לחלל את זכר השבת, אסור להזכיר שם שמים וכו'. הצבא זהו חוד החנית של המלחמה הזאת. גם כל אחד מבין שההליכה לצבא זהו סכנה שאין כיווגמתה, אם היום אסור לצאת שלא לצורך לרחובה של עיר חילונית, שכולה מלא טומאה, אז הצבא הוא אבי אבות הטומאה! כך זה היה מאז ומעולם.

מי שנמצא בצבא נמצא בקשר קרוב איתם, הוא כפוף לפקודות שלהם וכו'. כל אחד מבין לבד שהכוללים והישיבות זה לא רק "תלמוד תורה כנגד כולם" זה לא רק מקום תורה, אלא זה ה"תיבת נח" של דורינו, כל אדם מבין את זה. ורואים שמי שיוצא - לפני זמנו או אחרי זמנו - איזו שהיא קרירות ודאי שיש לו, וזה אפי' אם הוא יוצא סתם לרחוב, ואם זה לצבא - אין על מה לדבר! זה דברים פשוטים.

הצהרה שאין לנו חלק בהם

ב. אני רוצה לייחד את הדברים, אנשים שואלים שאלה, נכון, אנחנו נמסור את הנפש לא ללכת לצבא, ואם נגיע לידי זה, נמסור את הנפש אפי' יהרג ואל יעבור, אבל אנשים שואלים למה לא להתייצב היום, מה האיסור להתייצב היום? והשאלות הללו נשאלים מחד גיסא מאלו שרוצים לקרר אותנו, אבל לפעמים הם נשאלים גם מתוך

מושכים את הלב, בין

ח"ו לעקור בכח מאיתנו. אנחנו היינו במעמד הר סיני, זה מה שהרמב"ם אומר באגרת הרמב"ם: 'אמרו לגויים, אתם יכולים להראות לנו מעמד הר סיני כזה? כשהקב"ה ירד מהר סיני'.

לא נוז מזה כמלוא נימה, נעמוד בעוז ובגבורה, גבורה דקדושה, לא להשתייך למה שרוצים למשוך אותנו, להשתייך למה שהרמב"ם קורא 'חיל ד' שיושבים ולומדים תורה, שלא להימשך חס ושלום ולעזוב את חיינו ח"ו, זה הנשמה של כל כלל ישראל, אם אנחנו נתקרב מי יודע מה זה יכול להביא... ד' יתן לנו עוז וגבורה דקדושה, שהקב"ה יעזור שלא נצטרך לעמוד בנסיונות הרבה זמן, שנתדבק בלימוד התורה ונעמוד על המשמר, כדאי לוותר על כמה דברים בשביל להישאר עם הקב"ה שכל כך אוהב אותנו, ואז יגלה כבוד ד', הכל יגלה, 'סוף דבר הכל נשמע'.

נעמוד על נפשנו בקיום הדת ועל ידי כך נזכה לכל מה שהנביאים הבטיחו, מה ש'עין לא ראתה אלוקים וזולתך', כל ההבטחות הגדולות, שיתקיימו בקרוב, במהרה נזכה לקבל פני השכינה יחד עם משיח צדקנו, אחר כך להמשיך לעמוד לפני השי"ת בעוז ובחידה וגבורה, שיהיה בקרוב בימינו הגאולה השלימה, יאמר לצרותינו ד', ולמשנאנו ד', בקרוב בימינו אמן ואמן.

לא לשתף פעולה

אני רוצה גם להבהיר לציבור הקדוש שהתאסף כאן, שעד עכשיו עמדו והבינו את המשמעות והחומר של הגזירה הרעה הזו ולא הלכו להתייצב, לא שיתפו פעולה, כחלק מהציבור הזה אני משתתף איתם ביחד.

בודאי כל מה שדיברנו קודם והסברנו, להבין שלא יהיה שום קרירות, לא לחפש שום פיתויים מאיזה צד שיבוא, להמשיך בעמידה על המשמר, לא להתייצב, לא לשתף שום פעולה, עצם ההתייצבות מציבה הרבה סכנות, מכאן שלא לשתף פעולה, ועל ידי כך אנחנו מעמידים את מצבנו, מעמידים שאנחנו לא רוצים את זה, שום שייכות לזה, כל המסתעף מזה לא להתייצב. שום התקרבות.

אנחנו בשם אלוקינו נדגול, נמשיך בלימוד התורה, שזה שומר עלינו "כי הם חיינו ואורך ימינו", התורה תשמור עלינו להינצל מכל הגזירות הרעות, הקב"ה יעיר רוח ממרום על כל עם ישראל שלא לעשות גזירות רעות ח"ו, והקב"ה יתן לנו מנוחת הנפש והרחבת הדעת בזכות שנעמוד על נפשנו, בלי שום שיתוף פעולה כמו שעשו בני לוי במצרים, זה הציל את כל כלל ישראל, נעמוד בזה בעוז וגבורה דקדושה, הקב"ה יתן לנו עוז ומנוחה וקדושה, לימוד התורה בהצלחה גדולה, לעסוק בתורה בשמחה, וקיום התורה בשמחה ובאהבה, ועל ידי כך נזכה לכל הברכות האמורות בתורה לנו ולכל יוצאי חלצנו בגשמיות וברוחניות, עד שנזכה שבודאי זה יקרב את הגאולה השלימה במהרה בימינו אמן ואמן.

אני רוצה לגמור בברכה שכולם יזכו, שובע נחת דקדושה מכל הצאצאים שיחיו, בכל המובנים, ברוחניות ובגשמיות, "עד כי יבוא שילה", עד כי יבוא גואל צדק במהרה בימינו אמן.

רבינו מרן ראש הישיבה הגר"א הכהן דויטש זצוק"ל

המחנה: אנחנו חזקים ונישאר חזקים, אבל מה נורא אם אני אלך להתייצב? מה נורא אם אני אלך לקבל דיחוי? מה נורא אם אני אלך לקבל פטור?

נבאר את הדברים. נשאל שאלה, נניח שהמדינה נמצאת במצב כלכלי איום ונורא, לפני שפיטת רגל, ויוצא חוק, הוראת שעה, שכל יהודי צריך לעבוד שבועה ימים בשבוע כדי לייצב את המצב הכלכלי של המדינה, כל אזרח חייב, ומצד "שויון בנטל" - גם החרדים חייבים בזה, ו"ישתדלו" לתת להם עבודות שאין בהם חילול שבת. נניח שיש כזו הוראה, ולא מטעמים של שמד, אלא הסיבות יהיו אמיתיות. ויגידו שעד שיסדרו את הדברים ייקח שנה שנתיים, עד שיוכלו לארגן את כל הדברים, אבל בינתיים כל אחד צריך ללכת לעבודה ולהרשם שם.

יהיה בן אדם אחד שילך להרשם שם? למה לא? הרי הוא רק נרשם שם, כשיגיע למעשה הוא לא יילך, הוא ימסור את הנפש על חילול שבת, אבל עכשיו זה רק להרשם... אני חושב שכל יהודי, כל יהודי שיושב כאן לא היה שואל שאלה, הוא לא היה הולך להרשם, מה הפירוש? אני ארשם שעוד שנתיים אני אחלל שבת? אפי' לא אחלל - אלא אעשה את השבת חולין?

ואנו נשאל, מה נשתנה פה? מה נשתנה פה שמדובר על גזירת שמד, שמדובר על מטרה בין כל המטרות שהוזכרו קודם, אתה הולך ואתה נרשם שמה, אז משבצים אותך, אתה כן חותם או לא חותם - זה לא משנה, אתה נרשם שם, אתה הולך, אתה כמו כולם!

קידוש השם לא מתבטא בהפגנה חד פעמית, הפגנה היא חשובה, אבל שוכחים אותה אחרי שבועיים. במה אנחנו יכולים לבטא? לבטא את זה שאנחנו נאמנים לד' ולתורתו? בזה שנגיד לשלטונות: אם באתם לחוקק חוקים נגד התורה - "את וכלבא שוין"! איך אנחנו יכולים לעשות את זה? היינו צריכים להפגין כל יום אולי, אבל זה בלתי אפשרי. יש הפגנה אחת: כשאנחנו לא מתייצבים - אנחנו אומרים שהחוק הזה לא קיים בשבילנו! לא רק שאנחנו לא נקיים אותו, אלא הוא לא קיים! אין לנו שום חלק ונחלה עימו!

רק בצורה כזו יש קידוש ד'. אני לא יכול להגיד שמי שהולך להתייצב הוא עושה חילול ד', אבל "סרך" יש כאן. בגלל שמי שהולך הוא מזהיר במעשיו, גם אם במחשבה הוא חושב אחרת, אבל הוא מזהיר במעשיו: נכון, אנחנו נגד החוק, ודאי לא מעוניינים בחוק, אבל אנחנו לא נילחם בחוק. האמירות ש"עוד שלוש שנים כן יילחמו" - או יתקיימו או לא יתקיימו, אבל כרגע זה הצהרה בלבד, אנו משתפים פעולה עם החוק,

הגאון הצדיק רבי שלמה ברענודת זצוק"ל

מהי "גינת התורה בכל כוחו"

בבחרותי התקבלתי לישיבה חשובה מאוד בחו"ל, ובשנים הראשונות עדיין לא היתה לה פנימיה. הגעתי כבר בבין הזמנים, ושמו אותי באיזה דירה ששכרה הישיבה עם שני חדרים, כשבכל חדר היו כמה מיטות. זה היה באמצע היום, בשעה שלש או ארבע אחצ"צ, ומי שליווה אותי אמר לי: "תהיה בשקט". למה? כי על אחת המיטות שכב בחור וישן שינה עמוקה, כמו באמצע הלילה... יצאתי מהחדר ושאלתי: "האם זאת היא הישיבה שאמרו לי שיש בה מתמידים גדולים, אז איך בחור ישן שינה כזאת באמצע היום?" - וענו לי: "שמת לב מי הבחור הזה? תסתכל עליו שוב ביום הראשון של הזמן, ולא תוכל להאמין: הוא לא נראה בן אדם, הוא כמו מכונה! הוא עומד כל היום ליד הגמרא, לא יושב לרגע, וכל הזמן לומד ולומד ולומד, עד שאפשר לחשוב שהוא מחובר לאיזה חוט חשמל שנותן לו את הכח... הוא המתמיד של הישיבה, ולכן מגיע לו בבין הזמנים לישון כמה ימים, הוא באמת זקוק לזה!" (עני בספר "יחי ראובן" לזכרו של הגאון רבי ראובן פיין זצ"ל עמ' תקלו בשם רבינו).

בצעירותי הכרתי את אחד מהצדיקים בארה"ב, הרב אברהם זלמן קורץ זצ"ל. הוא היה רב בעיירה קטנה בארה"ב, והיה תלמידו של מרן החפץ חיים זצ"ל שנים רבות. הוא סיפר לי שהרבה פעמים היה מרן הח"ח יושב, ולוקח כמה פסוקים מהפרשה ומפרש אותם. היו בחורים שחשבו שהוא אומר דברים פשוטים, אבל גאונות הישיבה היו יודעים שזה כל כך עמוק - שהלואי שיבינו משהו. הרבה פעמים ישב על ידו חתנו הצדיק רבי הירש לוינסון זצ"ל, שהיה מתמיד עצום וירא שמם גדול, וכשהח"ח היה מזכיר פסוק - לפעמים היה רבי הירש כפופ מלימים, שלא שמע אלא מי שמדבר לידו. פעם אחת הגיע הח"ח לפסוק (בראשית מט, יד) "וַיִּשְׁכַּר חָמֹר גָּרָם רֶבֶץ בֵּין הַמִּשְׁפָּחִים". יששכר הוא מי שמקבל עליו עול תורה, כשור לעול וכחמור למשא. ופתאום שמעו את רבי הירש ממלמל: "רובץ בין המשפחות... בבין הזמנים צריך קצת לנוח..."

אכן רבי הירש היה צריך לנוח בבין הזמנים, כי מי שראה אותו לומד יומם ולילה ומפקיר את גופו, עד שמרן הח"ח היה מתחנן לפניו: "תשמור על הבריאות שלך" - הוא באמת היה זקוק לנוח בבין הזמנים, אבל אני לא בטוח שזמננו ישנם הרבה שזקוקים למנוחה וטיוולים ולאחר לתפלה ח"ו וכנהנה וכנהנה... אם נלמד כמו "חמור גרם" במשך הזמן - אז נוכל לרבוץ קצת בבין הזמנים.

אני עוד זכיתי לראות דור של "עוסקים בתורה בכל כוחם". בחורים היו שוברים את הראש על מילה אחת מיותרת לכאורה בתוספות, ויושבים לילה שלם על רש"ב"א קשה. פעם הגיע רבי ברוך בר ליבוויץ זצ"ל לזוהרה, ודיבר בלימוד עם אחד הרבנים החשובים שם, שדרך הלימוד שלו היתה יותר קלה משלנו, ובאמצע שהתפללו אחד עם השני הזכיר הרב ההוא שגם הרשב"א מדבר על הענין הזה. נתעורר רבי ברוך בר ואמר: "אתה מביא לי רש"ב"א? אתה משחק עם רש"ב"א! צריכים להיות חולים על הרשב"א עד שמביאים מילה ממנו!". עוד היו דורות שלמדו "בכל כוחו"! הלואי שחזור לזה בזמן הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה, ושכל בחור יתחיל ללמוד בכל כוחו. לא בבת אחת, אבל צריך שהמטרה, התוחלת והתקווה של כל בחור, תהיה להגיע למצב של לימוד בכל כוחו. זכיתי להיות פעם בשבת קודש בחדר של מרן הרב מברייסק זצ"ל. היה לו מניין מיוחד לקריאת התורה, ונשארו עוד כמה דקות עד שיתחילו. הרב נכנס לחדר וישב לו על ידי החלון, לקח חומש בידו, אמר פסוק אחד שניים מקרא ואחד תרגום עם רש"י - ובתוך רגע אחד היה כל כך שקוע, עד שראו שהוא נמצא ממש בעולם אחר! אז אריתי איך אדם לומד בכל כוחו, בכל רמ"ח אבריו. לאחר רבע שעה נפל משהו בחדר הסמוך ועשה רעש גדול - ואז הרב כאילו התעורר משינה ושאל: "נו, למה לא קוראים כבר בתורה?"... אם לא היה נופל הדבר הזה היינו צריכים לחכות עוד רבע שעה, ואם מישהו יעזי להפסיק אותו מעומק הלימוד? הוא לא ידע ללמוד בצורה אחרת, רק בכל כוחו!

זה היה, אך החילוק הוא שאז זה היה מדובר על גיוס מרצון, וגם זה גרם חורבנות גדולים, אבל היום מדובר בגיוס בכפייה, היום ודאי שהם יעמדו על זה. על פי החוק הם יכולים לשלוח פקחים מתי שהם רוצים. כולם מכירים את הפקחים של משרד הדתות, עכשיו זה יהיה פקחים של הצבא שיבואו. יותר מזה, כל ראש ישיבה צריך להצהיר שהתלמיד הזה הוא "מתמיד" הוא לומד ארבעים וחמש שעות, אם הוא יצהיר לא נכון זה הצהרת שקר פלילית, זה החוק כעת. נו... אז הגזירה לא קיימת היום?

יותר מזה, החוק הוא חוק, אבל גם כל ההקלות שיש בחוק - כתוב שם בלשון הזו: "רשאי שר הביטחון". אם מסיבה הכי קטנה, שר הביטחון בהסכמת ראש הממשלה יחליטו לשנות, הם יכולים לשנות את זה בלי כלום, הם לא צריכים כנסת ולא שום דבר. כל ההקלות זה רק "רשאי שר הביטחון". והוא יכול לשנות את זה. הם ישנו את זה, לאט לאט, טיפין טיפין.

דבר נוסף יש בחוק, אסור לאף אחד לעבוד עבודה בשכר, ואפי' עבודה שרגילים לקבל עליה שכר. אם אחד יתפסו אותו שהוא לומד עם תלמיד, לא מביעא אם הוא מקבל תשלום - זו עבודה בשכר, וגם אם הוא לא מקבל תשלום - זו עבודה שרגילים לקבל עליה שכר.

ואם הם ירצו הם יממשו זאת. מה שנוגע ל"ארבעים וחמש שעות" יש בזה אריכות שלמה בחוק איך ליישם את זה. יש פיקוח, והראש ישיבה יצטרך לדווח אם ההוא הפסיק. כמה ראשי ישיבות יעמדו בזה...

מרן ראש ישיבת בריסק הגאון רבי מאיר הלוי סאלאווייציק זצוק"ל

הם עושים חשבונות של הטלת סנקציות כלכליות על לומדי תורה, וע"י כך לכפות על בני התורה לסגור את הגמרות ור"ל, שהם מחשבים שע"י הסנקציות יוכלו לכלות את הציבור החרדי ולפתותם אל החברה הישראלית כלשונם, וזהו מלחמה בה, ממש, ואינם יודעים כמה הם צריכים לזהר שלא יבואו עליהם עונשים משמים כתוצאה מכך, כיון שזה מלחמה בה... ובאמת שאף אנו צריכים לפחד, אולי לא עשינו מספיק לביטול הגזירה, מיד כאשר התחילה הגזירה היינו צריכים להרעיש יותר על כך, ולא לשטוק. ובפרט אלו שלא רק שלא עשו, אלא דאגו שגם אחרים לא יעשו, וכל מי שרצה לפעול משהו מיד דאגו לבטל זאת, וודאי שהם צריכים לירא ה' יעזור שלא יהיה רע ליהודים. הרי באמת היה על כל אחד צריך להודיע על מה ששומע על מחשבה כזאת לנתק לומדי תורה מלימודם ולפעול ולעשות בכל מה שיכול, ומי האמין שנגיע למצב כזה של שתוקה, ואף עתה לאחר המעשים שהם כבר עושים קצת לביטול הגזירה, הרי שהם צריכים היתר מיוחד כדי לעשות כך, וגם זה בתנאי שלא יזיקו יותר מדי, כיון שזה שאלה של כוח יעוצם ידי, וכל מיני סברות מחוכמות שאפשר להבין לבר עיני איך נראים סברותיהם, כשהם לומדים גמרא, אומרים לחושך אור ולאור חושך הוא.

ג. הנה למשל יש חשבון פשוט ביסבת הגזירה, כיון שלפי קצב הגידול הטבעי של הציבור החרדי הרי שבתוך עשרים שנה הציבור החרדי יכפיל את עצמו, וזוהו הם מפחדים, שהרי להם יארוך עוד עשרות רבות בשנים עד שגיעו לכך, שהרי הם מספיקים גם כלבים, ואינם צריכים שיהיה להם בני אדם. ולפי חשבון זה שרוב המדינה יהיו בעוד כמה שנים חרדים, וכפי שהם מכנים את זה "התחרדות" א"כ מה צורך יש להם במדינה, הרי אומרים בשם מרן הגר"ח זצ"ל שהנה יש לחקור מה מטרתם האם הם רוצים מדינה, אלא שמדינה א"כ שמהא ע"י תורה ולכן הם צריכים לעבור על התורה, אך לעולם א"י המטרה אלא המטרה היא המדינה, ועקירת הדת היא רק המסובב, או שמה לא כן הם פני הדברים, אלא כל מטרתה היא שהיא עקירת הדת, והאמצעי לכך הוא ע"י המדינה, ואין להם מטרה בעצם המדינה כ"א עקירת הדת. ואמר מרן הגר"ח דוודאי כל כוונתם היא עקירת הדת והמדינה היא רק אמצעי. וא"כ פשוט הדבר שרוצים בגזירה זו לעקור את התורה מישראל.

ד. ובאמת בקום המדינה גדולי ישראל המתקו את הגזירה אך כנראה שעתה אין לנו את הזכויות ולכן הגיע עלינו גזירה זו. וודאי שאם ה' לנו גדולי ישראל בדורינו כמו בדורות הקודמים, לא היו מעזים את פניהם אפילו לחשוב לגזור גזירות כאלו, ואין לנו אלא לקוות ש' ירחם עלינו ובזכות מרדכי ואסתר יצילנו מגזירה זו אמן.

מתייצבים, מקבלים דיחויים וכו'. אם רוצים קצת לקבל מושג מה הערך של הצהרה ריקה מכל תוכן, בהלכות קידוש ד' כתוב, בס' קנ"ז, שיהודי שאומר בשעת הגזירה שהוא עובד ע"ז, זה יהרג ואל יעבור! לא מדובר על לעבוד ע"ז, אלא רק להגיד שהוא עובד ע"ז - זה יהרג ואל יעבור! להגיד כדי להנצל ממיתה, רק להגיד. ולא עוד, אלא כתוב שהתחפש לגוי בשעת הגזירה - מותר, אבל להגיד שהוא עובד ע"ז, אפי' שהוא לא אומר שהוא יהודי שעובד ע"ז, אלא מציג את עצמו כגוי שעובד ע"ז, זה יהרג ואל יעבור.

לא באתי להגיד שההתייצבות זה יהרג ואל יעבור, באתי להראות מה הערך של ההצהרה. ולהתייצב - זהו הצהרה. זהו הצהרה: אנחנו נגד החוק אבל אנו לא נילחם. גם אם ההצהרה ריקה מכל תוכן, אבל ההצהרה קיימת!

זה ודאי, שמי שלא מתייצב, בזה הוא מקדש שם שמים, בזה הוא מצהיר כלפי כל: אנחנו לא נשתעבד בבי הוא זה, ואין לנו חלק ונחלק עם החוק הזה!

הפורענות קיימת כבר

ו. יש שאומרים, זה רק עוד שלוש שנים, ואקדומי פורענות לא מקדמינן, וגזירה עבירה דבטלה. אך החוק אומר שכל בחור ישיבה צריך ללמוד ארבעים וחמש שעות בשבוע בסדרי הישיבה. זה לא מועיל מה שהוא לומד בלילה. ואברך צריך ללמוד ארבעים שעות בשבוע. כך אומר החוק. מה נגיד, גם בחוק טל

מטרת הגזירה

א. מרן זצ"ל הקשה, הדנה כתיב תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח (כי תצא כהיט), דמשמע שחובה על כל אחד למחות את זכרו של עמלק, ומאידך כתיב כי יד על כס קה מלחמה לה' בעמלק (בשלח יו"ט), דמשמע מינה דהוי מלחמה לה' עם עמלק להדינו שהקב"ה לבדו נלחם עמם ולא ישראל. ובאמת דכן איתא בתנא דבי אליהו (אליהו זוטא פ"ט) שהקב"ה בעצמו ילחם עם עמלק עצמו. ואף שבשאר מלחמות ילחמו אחרים, מכל מקום בעמלק עצמו הקב"ה ילחם. וצ"ע הביאור בזה, והנה לא מצאנו מעולם ענין כזה אצל אחרים שצריך למחות את שם, ואמנם שנצטוו בתורה (שופטים כ"ט) לא תחיה כל נשמה על ה' עממים, אך עדיין לא נאמר בזה דהוי מלחמה לה' בעמלק, שהקב"ה נלחם עמם, וצ"ב מה נשתנה בעמלק שנאמר בדין מלחמה זה.

וביאר מרן זצ"ל עפ"י דברי הגמ' בבב"ק (ע"ט), שאלו תלמידיו את ריב"ז מפני מה חמירה תורה בגנב יותר מבגזול, א"ל וכי כביכול עשה עין של מטה כאילו אינו רואה. וביאר מרן בדברי הגמרא דחלוק גזל מגנב, כיון שהגזל אינו עושה כלל חשבונות אלא בא ונוטל את מה שיחפץ, אבל הגנב עושה חשבונות ומחשב שילך בלילה כדי שלא יראהו ויתפסוהו, וא"כ מאחר שהוא כבר עושה חשבונות ומכל מקום אינו מכליל בחשבון גם את הבו"ע, לכך הוא נענש יותר מהגזלן, והיינו דקאמר בגמ' שעושה עין של מטה כאילו אינו רואה, דאינו כוללה בחשבונותיו, וביאר מרן, שזה היה עמלק. שכאשר ראה שעם ישראל יוצא ממצרים ואת קריעת ים סוף, ואמר לאבד את ישראל, עשה זאת עם חשבונות כדכתיב (כי תצא כהיט) ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ופירש"י היינו אלו שהענן פולטם, דחישב שעליהם יוכל לשלוט, שידע שעל אלו שבתוך הענן לא יוכל להם, כיון שהם בענן, אך על אלו שבחוץ חשב שיצליח.

ומאחר שעשה חשבונות ולא כלל את הקב"ה בחשבונותיו ולא פחד מהבורא עולם, א"כ הרי זה כנלחם בבורא עולם, דעשה מלחמה עם חשבונות של בדרך, ושל אתה עיף ויגע, וע"ז ממשך הפסוק ולא ירא אלקים, שאת הבורא עולם לא החשיב בחשבון, וכיון שנלחם בהקב"ה הרי שמדה כנגד מדה ואף המלחמה עמו, היא מלחמה לה' בעמלק, שהקב"ה עצמו נלחם עמו.

ב. נמצאים אנו בזמן הזה במדינת ישראל במצב איום, כאשר כל אחד יודע ואף הם אומרים זאת בפה מלא, שאינם צריכים כלל את הציבור החרדי בצבא, יש להם מספיק חיילים שם, ויש להם אלפי חיילים מיותרים שם, וכל מטרתם בגזירה זו היא כדי לשבור את הציבור החרדי ולנתקם מהוויות דאביי ורבא. והדבר ידוע בכל העולם והם עצמם אומרים את זה.

שע"י הוועדה להצלת עולם התורה

נתייסד ע"י רבנו מרן ראש הישיבה ליבן של ישראל זיע"א

ארגון בני עליה מברך את אלפי אלופי ישראל, לגיונו של מלך,
האברכים והבחורים 'בני העליה' היקרים, שהבינם מדעם,
וזכו להיות חוליה בשלשלת הדורות, האמונים על מסירות נפש,
למען ה' ותורתו, הממשיכים ללא שינוי את ההכרזה ההיסטורית האדירה,
הותיקה והמסורה מימות משה רבינו ע"ה

מי לדה אלי

יתאספו ויבואו לכבוד לשם ולתפארת 'לגיונו של מלך'
בליל שבת קודש פרשת מקץ בכל מקומות מושבותיהם
ויקהלו בכל קהילה וקהילה, להודות ולהלל, לפאר ולרומם לא-ל אשר בראנו
לכבודו ולשמו, וציונו לעמוד על נפשינו על משמר התורה והיהדות

אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו,
בהסברה נחושה, על צו השעה, לחזק ולהתחזק,
בעד עם ה' ותורתו, מתוך שבח והודיה, שבראנו לכבודו, הבדילנו מן הטועים,
נתן לנו תורת אמת, וחיי עולם נטע בתוכנו,
ויקשב ה' וישמע, ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה'
ולחושבי שמו, המקדישים שמו באהבה